

הישיבה המאה-ושלושים-וחמש של הכנסת הראשונה

יום רביעי, ט"ז אייר תשי" (3 מאי 1950)

ירושלים, בנין הכנסת, שעה 16.07

סיפוח האזורים הערביים שממערב לירדן לממלכת הירדן-ההאשמית

היו"ר י. שפרינצק:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה המאה-ושלושים-וחמש. אנו פותחים בדיון בשאלת הסיפוח.

ישראל ברי-הודה (מפ"ם):

כנסת נכבדה. בפתח דברי עלי להעיר על הסדר המורד והבלתי רגיל, ללא תקדים בכנסת שלנו, שבו נפתח הפעם הוויכוח בשאלה, אשר עם כל השוני שבהערכה, דומני שאין בינינו איש שאיננו מעריך אותה כרצינית וחשובה עד למאד מבחינה פוליטית היציגת ופנימית גם יחד. הממשלה מסרבת לפתוח בוויכוח בהודעה מצדה, וזה בניגוד לתקדים. לפני זמן מה, כאשר סיעות מסוימות של הכנסת באו בתביעה לערוך דיון בענין ירושלים — הסכימה הממשלה ופתחה את הוויכוח בהודעה, וכאן, בשאלה יסודית כזו של מדיניות-החוק, לא באה מטעם הממשלה שום הודעה מוסמכת, חוץ מהודעת דובר אנונימי, אני מסלגת האופוזיציה, צריכים לפתוח את הוויכוח. אין לנו ברירה, כי אין אנו יכולים לדחות את הוויכוח בגלל התנהגותה המזוהה של הממשלה, ואני נגיגש לגיפסם של הדברים מתוך הנחה, שהממשלה תגע בשאלה זו במנוולוג הנעילה, כאשר אי-אפשר יהיה להעיר לה דבר.

אין לי צורך למסור לכם אינפורמציה על שתי ההודעות, שכפי שאמרתי, אין סיעה בבית הזה המטילה ספק בחשיבותן המדינית-החיצונית, ואני מניח שגם הממשלה אינה מטילה ספק בכך.

המלך של המדינה הקוראת לעצמה „ירדניה“, הודיע על סיפוח חלק מארץ-ישראל למדינתו. ולא רק זאת — האימפריה הבריטית הודיעה שהיא וכוחותיה המזויינים חוזרים לארץ-ישראל. מדינת-ישראל לא הגיבה על כך. האם גם הכנסת רשאית לא להגיב על כך? אני יודע את שורת הוויכוחים בשאלת היחס לפולש שהפכו למסורת, ואין אני פטור מלרמוז גם על הוויכוחים האלה, אבל אשתדל הפעם להדגיש לא רק את חילוקי הדעות האלה שבינינו ובין הממשלה בדבר מדיניות-החוק של מדינתנו, אלא אגע גם בדרך שבה מנהלת ממשלה זו את העניינים החיצוניים של המדינה אף בתחומי המדיניות המוצהרת על-ידה.

אין אנו יכולים לדון על הפועות חיינו אלה בלי לדעת ולהדגיש את הרקע העולמי, ובעיקר את הרקע בחלק העולם שמסביבנו, הנתון אולי את האינטונאציה הנכונה, את ההדגשה המיוחדת.

רוצה אני להזכיר לכם, שכאשר רוצים להכין פעולת השתלטות ושעבוד בקנה מידה רחב, אין מתחילים ישר מהאויב העיקרי, החזק, מכשירים את הכוחות על-ידי

פעולת-הכנה נגד החלשים יותר מבחינת הכוח הממשי. גם היטלר, כשהתחיל בהכשרת קלגסיו למעשי ההשגת תלטות וההשמדה נגד כל האנושות החפשית, התחיל מפעולות-הכנה „צנועות“ יותר, וכחומר להכנה שימשו קודם-כך אנחנו, היהודים. כדי להרגיל את אנשינו, כדי להרגיל את העולם — התחיל ביהודים, וליתר דיוק ביהודים ובפועלים הסוציאליסטיים, והעולם נשאר „שקט“, מפני שסבר כי לא נגדו מתכוונים.

בהכנות למלחמת העולם השלישית הולכים באותה הדרך. אמנם, הכוונה היא בעיקר שלטון על העולם, הכוונה היא המלחמה הגדולה נגד רוסיה הסובייטית, אבל מכינים קודם-כך את אותם הכוחות הנמצאים בסביבתנו הקרובה ביותר — כוחות אלו שרק אתמול ניסו להתנפל על מדינת-ישראל והוכו על-ידינו. מיהוא מספקק עדיין ביחס לערכם הקרבי של צבאותיהם והפוטנציאל הצבאי שלהם, לכן מכשירים אותם למלחמה העתידה על-ידי הכנתם למלחמה בנו.

לפני הסיפוח הזה ובזמן הודעת עבדאללה הודעת בריטניה על שובה לארץ-ישראל, שמענו גם על פעולות נוספות. אני מניח שאין בבית הזה אף איש, שאינו יודע על כך או אינו מבין את פירושו. כל אותם אירועי הדחף, התותחים והטנקים שניתנו, ניתנים וכפי שהודיעו עוד יינתנו לעבדאללה, ולא רק לו — מכוונים בוודאי בחשבון אחרון למלחמת-עולם שלישית, אבל בחשבון הקרוב מכוונים הם קודם-כך נגדנו. מתכוונים לאמן את הכוחות האלה על בנינו, האין זה ברור לכם? האין זה ברור, שגם הודעת הסיפוח היתה בעצם אחת הצורות לשם הכנת ההודעה השניה — ההודעה בדבר חזרת האימפריה הבריטית לתוך ארץ-ישראל? גם זהו חלק מאותן ההכנות הנעשות — אל תשלו את עצמכם — לא רק נגד מישהו רחוק, אלא קודם-כך באופן ישיר נגדנו, בדרך ולפני המלחמה הגדולה הזאת.

היה בינינו ויכוח גדול על החלוקה, ושרי-החוק מוזכר לנו מזמן לזמן כי הוויכוח הזה כבר הוכרע. אבל אני רוצה להזהיר אתכם שהוויכוח הזה לא הוכרע עדיין, כי המלחמה לא נגמרה. גם מה שקיבלנו כמדינת-ישראל לא הכירו בכך אחרים; לא רק מדינות ערב העצמאיות כביכול, כי אם גם אלה המארגנים אותן, התומכים בהן, המזיינים אותן, אלה המכוונים את הפוליטיקה החיצונית שלהן בכלל — לא הכירו בשטח שקיבלנו. המלחמה נגדנו לא נגמרה. נמשכת המלחמה הקרה, השלובה מזמן לזמן בהופעות של מלחמה חמה, והיא מלווה בתמידות בסכנה של התפרצות מלחמה ממש.

אולם גם אם נשאל את עצמנו איך התנהגה הממשלה אפילו בתחומי מדיניותה המוצהרת על-ידה, מה

זה של העולם מחנה גדול של צבא, הודיעה תוך כדי שליחת הבריגאדה המוגברת שלה לעקבה, שעשתה זאת על-פי בקשת עבדאללה, החושש שקיים איום לשלום ארצו? הנענה בשתיקה על הודעת האימפריה הבריטית שהיא חוזרת מחדש לארץ-ישראל, עד לפתח הבית הזה ממש?

לכן עלי להודיע בשם מפלגתי, שנציע לכנסת בסוף הוויכוח הצעת החלטה להצבעה.

אנו נציע לבית להחליט בשם מדינת-ישראל על אי-הכרה בסיפוח ועל איסור משא-ומתן עם עבדאללה, עד אשר לא תבוטל ההודעה על הסיפוח; אותו המשא-ומתן אשר הקל על הכרזת הסיפוח, אינו צריך להימשך כל זמן שהכרזה זו לא תבוטל, ולא זה בלבד.

ראש-הממשלה ושר-החוץ הודיעו לנו בכמה מהודעותיהם, שהננו נמצאים בארגון האומות המאוחדות לא רק מפאת הנוחיות המעשית שבדבר, אלא גם מתוך הכרתנו בתפקידו הגדול של האו"ם לשמור על השלום בעולם. אם נכון הדבר — נציע לכנסת להחליט לפנות למועצת הבטחון של ארגון האומות המאוחדות בתלונה רשמית על הכרזת הסיפוח ועל הכרזת האימפריה הבריטית על שיבתה לארץ-ישראל, העומדות בניגוד לכל ההחלטות הבינלאומיות, ונדרוש ממועצת הבטחון להגיב על כך, כעל דבר המסכן את השלום בעולם, מפני שאנו מסכן את השלום בארץ-ישראל, הודעת האימפריה הבריטית מאיימת על השלום בארץ-ישראל ובמזרח הקרוב עוד יותר מהודעת עבדאללה על סיפוח חלק זה של ארץ-ישראל.

אני יודע שכל ההחלטות והפניות האלה, הן בלבד, לא עזרו לנו עד היום והן בלבד לא יעזרו גם להבא; אני יודע שענין זה יובטח קודם-כל על-ידי הגברת כוחנו הממשי — בעליה, בקליטה, במצב הבטחון, בהקמת משטר כזה בארץ, שיאפשר לנצל כל קורטוב של כוח ציבורי, ואשר יאפשר כאן יצירת יחסים כאלה עם ערביי ארץ-ישראל, שהם יהיו כוח משפיע ומושך לגביהם ולגבי ערבים מהוץ ארץ-ישראל. אני יודע שהעניינים לא יוכרעו על-ידי הכרזות ופניות למסודות בינלאומיים בלבד, כי אם יוכרעו במידה הגדולה ביותר כתוצאה של יחסי הכוחות האמיתיים כאן, ובמידה שמדינת-ישראל תראה את עצמה יותר ויותר אחראית ושותפה במאבק למען השלום בעולם, שלום של ממש, כי אם יסוכן השלום בעולם לא יהיה שלום גם למדינת-ישראל. אני יודע שגם להבא יהיה ענין יצירת עובדות-חיים ממשיות העיקר העומד לפנינו, אולם תוך כדי מאבק וריכוז מאכסימאלי של כוחנו לשם כך, אנו צריכים לומר כלפי חוץ ולתת לממשלתנו הוראות בצורה פשוטה וברורה על אי-הכרה בסיפוח, על אי-המשכת כל משא-ומתן — אשר פרטים עליו אינם ידועים לנו, לצערי — כל זמן שהסיפוח לא יבוטל, ועל פנייה למסודות האו"ם בתלונה פורמאלית על אלה הרוצים להחיש ולהעביר לתוך ארץ-ישראל פנייה מה את ניצני המלחמה והאיום על השלום בארץ, ומ' סכנים על-ידי כך את השלום בעולם.

שר-החוץ מ. שרת:

אדוני היושב-ראש, ביקשתי את רשות-הדיבור כעת לא כדי להיכנס לגופו של ענין, אלא רק כדי

תהיה התשובה? מפלגתנו אמרה תמיד: הננו רוצים בשלום, יש בזה הכרה בשכיל בנין ארץ-ישראל, לק' ליטת עליה גדולה בתוכה, לבנין חברתנו, יש לנו צורך בשלום אולי יותר מאשר לרבים אחרים. אבל שלום עם מי? אנחנו רצינו שלום עם העם הערבי. אנחנו חשבנו כי עלינו לנהל פוליטיקה דינאמית לגבי העם הערבי ולחפש בתוכו את החלקים העשויים להיות בני-ברית אמיתיים במלוי תפקידי השלום והבנין הדרושים לנו והדרושים להם, הדרושים לשני העמים גם יחד.

אברהם אלמאליח (הספרדים):
 מי מדבר בשם?

ישראל ברי-היהודה (מפ"ם):

אני מדבר כרגע על מה שדרוש לי ולך וגם להם. מה שדרוש לשנינו גם יחד. אולם הממשלה שלנו ניהלה את הפוליטיקה שלה בקו אחר; לא לחפש את מי "שאינו קיים" — כפי שאמר שר-החוץ פעמים אחדות בנוסח יפה יותר מבחינת הסגנון העברי — אלא מה "שיש" כרגע. אם אנו מוקפים כרגע ממשלות פיאודאליות ריאקציוניות — אויבות בנפש למדינתנו — הרי אתם מכירים בהן כביאייכוחם של העמים היושבים סביבנו. אבל אפילו מתוך גאמנות לקו הזה, מה היה הצעד המוטעה ביותר, שעשתה הממשלה בתקופה זו? (אני מצטער שעלינו להתווכח לא רק בעניני חוץ, לא פחות מזה עלינו להתווכח גם בעניני פנים). בתוך המדינות הערביות האלה ישנן מידות שונות של תלות בכוחות האימפריאליסטים בעולם. אך תמיד היתה מג' מת ממשלתנו לחזר אחרי המדינה האחוזת כולה בצבת האימפריה הבריטית דוקא, ובדרך זו להשלים מחדש עם האימפריה הזאת. כך היה גם בזמן המלחמה בשטח הפוליטיקה הצבאית שלנו; וכך היה כל הזמן אחרי הפסקת המלחמה הגלויה והחיתמת הסכמי שביית הנשק.

שמענו שתבחות רבות מפ' ראש-הממשלה לחכ' מתו של המלך העבריידינו. לא שמענו מפיו שבהים רבים על החכמה המדינית שלנו, ובצדק, כל מי שירצה לסקור את מדיניות-החוץ של מדינתנו בזמן האחרון, קשה לו להשתחרר מהרושם, כי אופן הכנת המשא-ומתן עם עבדאללה הוא שעזר והקל עליו לא במעט, שיעזי הוא ותעזי האימפריה הבריטית להודיע מחדש על סיפוח החלק הזה של ארץ-ישראל, על שובה של האימפריה הבריטית לתוך ירושלים ולתוך מרכזה של ארצנו.

חברים, על הכרזתה של בריטניה מנסים לדבר בצורה משקטיה קצת ומטעה: הרי הבריטים מודיעים שייכנסו למערב ארץ-ישראל רק במקרה של מלחמה. אבל ראשית-כל, ההודעה על תחולת ההווה העבר-יודני-בריטי על החלק הזה של ארץ-ישראל אומרת, שרק הם הקובעים כל פעם מתי ייכנסו אלינו.

כי החווה הנזכר מדבר על זכותם של הבריטים להכניס את צבאם לא רק בזמן מלחמה, אלא כל פעם שאחד משני הצדדים יחשוב שישנה סכנת איום לש' לזמו, האם אני צריך להזכיר לכם, כי רק לפני זמן קצר, כאשר האימפריה הבריטית רצתה לשלוח לחלק

ישראל לגבי מעמדם של האזורים האלה מתייחסת גם לצד זה של השאלה. לעת-עתה, בשלב זה, אין למצוא שיהיה מה להוסיף על הדברים האלה. הממשלה תהיה מעוניינת מאד לשמוע את דעת האופוזיציה, ובעצם, לשמוע את דעת היתב בכללותו על השאלה הזאת, והיא שומרת לעצמה, כמוכח, את הזכות להגיב על הדברים ולהשתתף בכירור. אין היא מתחייבת, בשום פנים, לכלוא את דבריה עד לסוף הוויכוח, אלא תת-ערב בוויכוח בכל שלב שתמצא לנחוק.

הי"ר י. שפרינצק:

ברצוני להעיר כי על הפרוצדורה הזאת ידעה מראש ועדת הכנסת. רשות-הדיבור לחברי-הכנסת בגין,

מנחם בגין (תנועת החרות):

כבוד היושב-ראש, אנו מאשימים את מר שרת ואת הממשלה העומדת מאחוריו, כי הם אשר הדליקו את האור הירוק כאות לעבדאללה ולממשלת בוויין העומדת מאחוריו להתקדם ולהפוך מעשה גזל וכיבוש לאקט מדיני חוקי ומוכר. אשתקד הובא לפנינו ההסכם הראשון עם שטח הכיבוש הבריטי בארץ-ישראל המזרחית, שנקרא על-ידי הכובשים "ממלכת הירדן ההאשמית", וכך נקרא גם על-ידי ממשלתנו. אנו הזחרנו את הממשלה כי בעובדה שחתמה על ההסכם זה, היא העניקה לאויב הכרה משולשת: ראשית — היא הכירה להלכה ולמעשה בקריעת עבר-הירדן המזרחי; שנית — היא הכירה בגלוי ובמפורש בסיפוח של חלקי ארץ-ישראל המערבית ל"ממלכת הירדן ההאשמית"; שלישית — היא הכירה למעשה, אם כי לא במפורש, בתחולתו של ההסכם השעבוד אשר בריטניה ציוותה לעבדה עבדאללה לחתום עליו, המחיר לה להקים בסיסים צבאיים בכל שטח הכיבוש של המלך-העבד.

הממשלה לא שעתה לאזוהרתנו, אלא ניחמה את עמישראל כולו שההסכם הוא אינו אלא צעד ראשון, ואחריו, בבוא היום, יבוא לפני היתב גם ההסכם שלום חתום כהלכה, שנכרת בין שתי המדינות. יש להודות שמאז עשתה הממשלה כמיטב או כרוע יכלתה כדי להביא לפני היתב חוזה-שלום עם המלך עבדאללה, ואם לא הצליחה — אין להאשים אותה על איה-הצלחה.

אנו תמהנו ושאלנו לא רק את יריבנו, אלא גם את עצמנו: מהו המניע הפנימי האמיתי מאחורי הריצה המבוהלת אחרי רוח המדוזים של ההסכם או של חוזה שלום עם העבד העמוני עבר-הירדן המזרחי? מה יתן לנו ההסכם זה? מה יוסיף לעמנו חוזה זה? יש לנו נסיון רב בשטח זה. מוסדותינו ניסו פעם לקנות את לבו של עבדאללה, לקנות פשוטו כמשמעו. בשפת מלכים שקספירית, נקרא הדבר royalty ובשפת עבר קלא-סית נקרא הדבר "באקשיש", ואף-על-פי-כן לא הועיל הדבר במשך למעלה מחצי יובל שנים. ערב הפלישה עשו מוסדותינו מאמץ נוסף לרכוש את ידידותו או לפחות את נייטרליותו של עבדאללה. מוכיר הממשלה גילה ביום העצמאות סוד מן המחותרת של הממשלה: שלפני כוא הפלישה התחפשה מרת גולדה מאירסון לעבריה, ונשלחה בשליחות מוסכמת ומכובדת לעבר הירדן. על-ידי כך את הגברת הנכבדה על אומץ לבה ועל גילוי ידיעה עמוקה בחוקי הקונספיראציה, אבל עובדה היא שהגברת לא הצליחה. (ק ר י א ה. מניין לך?) ירושלים מעידה.

לנסות ולהבהיר במלים מספר את המצב הפארלא-מנטארי של הוויכוח, שעליו על מצב זה, נאמר כי הוא מצב מזור וללא תקדים.

קשה להתרשם מן הטענה על חוסר תקדים לגבי מוסד צעיר ככנסת הראשונה, שהוא רק בן שנה ומי-הוא והנמצא עדיין בתהליך של קביעת תקדימים לעצמו. לא-כיל שכן, כשהכנסת טרם קבעה תקנון למהלך דיוניה. במידה שאפשר להסתמך ולהסתייע בתקדימים ובנוהג של אומות אחרות, הרי עלי לומר שדבר רגיל ושגור מאד הוא, כי בשעה שהאופוזיציה מבקשת וי-כוח על שאלה מסויימת, פותחים מנהיגיה בוויכוח ואומרים את דברים תחילה: הממשלה מתערבת בווי-כוח רק בשלב שיהא מוצאת זאת לנחוק. אני רוצה לומר כי זוהי עמדת הממשלה שלנו, וזו תהיה עמדתה עד אשר הכנסת תחליט אחרת. ייתכן שהממשלה תיענה לתביעת האופוזיציה בדבר העמדת שאלה מסויימה על סדר-היום לא רק על-ידי הסכמתה שהשאלה ת-עוד לוויכוח, אלא גם בדרך של פתיחת הוויכוח — וכדבר הזה כבר קרה. אולם הממשלה איננה יכולה בשום פנים ואופן לקבוע עקרון קונסטיטוציוני שבר-כל עת ובכל שאלה אשר האופוזיציה תבקש עליה ויכוח והממשלה תסכים לכך, חובה עליה לפתוח בו. מותר לה קודם לשמוע מה בפי אלה אשר יזמו את הוויכוח והיא תבקש לעצמה את רשות התשובה או הוויכוח כולו של העמדת הממשלה לנכון.

אולם, אם טענו כאן — כפי שטען חברי-הכנסת ברי-הודה — שלא נאמר על-ידי הממשלה שום דבר ולא היתה מצדה כל תגובה על המעשה שנעשה, עלי לומר לחברי-הכנסת כי לא זו בלבד שהיתה תגובה, אלא שהתגובה היתה ברורה למדי ומיידית, לאחר שנתפרסם דבר הסיפוח, ואם יש צורך פורמאלי טה-דברים יישמעו מכאן ויכנסו ל"דברי הכנסת", אני מוכן לקרוא אותם.

"בתגובה לחלטת הסיפוח של האזורים הערביים ממערב לירדן לממשלת הירדן ההאשמית, אמר דובר הממשלה... דובר הממשלה מודיע דברים בשם הממ-האין לבטלו משום שהוא "אנונימי". גם כאשר מתפרסמת הודעה מפורשת של הממשלה, אף היא אנו-נימית, כי אין שום שם חתום עליה. והדובר אמר: "זהו צעד חד-צדדי, אשר אינו מחייב בשום פנים את ישראל, אנו קשורים עם ממשלת הירדן ההאשמית, בהסכם שביית-ההשקפה, ומנוי וגמור עמנו למלא אחריו בהקפדה. אבל ההסכם זה אינו כולל שום הסדר מדיני סופי, וכל הסדר סופי לא ייתכן בלי משא-ומתן וכ-ריתת שלום בין שני הצדדים. מן הצורך, איפוא, שיהיה ברור, כי שאלת מעמדם של האזורים הער-ביים ממערב לירדן נשארת לדידנו פתוחה". כעבור ימים אחדים, כאשר נתפרסמה ההודעה הבריטית באותו ענין, חזרה הממשלה והודיעה — אני קורא רק את הפסקות השייכות לענין הנידון —: "בשאלת סיפוח האזורים הערביים שממערב לירדן לממלכת הירדן ההאשמית כבר הודיעה הממשלה כי היא רואה את שאלת מעמדם של האזורים האלה כפתוחה. הממ-עלה רשמה לפנייה, כי אין ברעת הממשלה הבריטית להקים בימי שלום בסיסים צבאיים באזורים שממערב לירדן. תחולת החוזה שבין בריטניה לבין עבר-הירדן על האזורים האלה מעוררת תמהון, והסתייגות ממשלת

מך רשמי של מוסד יהודי או ציוני, שיכיר בגלוי ובמפורש בקריעת עבר-הירדן ממולדתנו — שטח שהוכר כשטח מולדתנו על-ידי יותר מארבעים אומות, והוכר גם על ידיכם כשטח מולדתנו, כשבריטניה הסכימה לכך. אנחנו שואלים: כלום חיה אומה בחסדם של זרים?

מר בן-גוריון היה מתנגד חריף של המדינה העברית עד שנת 1937. הוא טען שמדינה עברית משמעותה השתלטות עמנו על עם נכרי. ב־1937 אירע מאורע היסטורי; לורד פיל, קופלנד ועוד שני גויים מבריטניה, הודיעו שיש לחלק את ארץ-ישראל, ובחלקה הקטן להקים מדינה עברית. מאותו תאריך החל בן-גוריון להיות חסיד נלהב של מדינה עברית. כאשר בריטניה הכלילה את עבר-הירדן מורחה בשטח הבית הלאומי העברי — בהשיבה לטענתה של צרפת שדרשה למסור לשטח המאונדט הצרפתי בסוריה את עבר-הירדן מורחה שארץ-ישראל היא שלמות היסטורית, גיאוגרפית וכלכלית — ואז הכירו מוסדותינו כי יש לנו זכות על בית לאומי עברי על שתי גדות הירדן, כשבריטניה שינתה טעמה; כאשר גורש מלך-המדבר הזקן על-ידי מלך-מדבר אחר, וצריך היה לתת פיצוי לאחד מבניו ולהבטיח עוד בסיס אחד, ונמסרה השליטה על עבר-הירדן מורחה, על רבע מיליון הבהדים והצירקסים שלה, לשיש נכרי שאין לו כל קשר עם העם הזה — מוכנים גם מוסדותינו להשלים עם זה, ועבר-הירדן אינה עוד שטח שלנו. אנחנו מזהירים כי זוהי הליכה לעבדות. אין אומה חיה לפי רצון אחרים! אין זה מכריע שבשילבנו אם הבריטים מכירים או לא מכירים בנו. נחלתנו היא כולה שלנו, ובעצם כל עתידינו תלוי בה — גם בטחוננו, גם לחם חוקנו. הרומאים קראו לה "פלשתינה סרליכאוס"; הבריטים לא טעו כשאמרו שהיא מהווה שלמות כלכלית. על עתידינו תלוי בה שהיא תישאר שלמה; והנה אתם אצים-רצים לחתום על שלום עם ממשלת הירדן ההאשמית. לאמור: אתם מכירים בזכותו של שליט נכרי לקבל לידי באופן חוקי, גם להלכה וגם למעשה, חלק מנחלתנו ההיסטורית, ונוסף לכך אתם מכירים בזכותו לספח את ירושלים, חברון, בית-לחם ושכם, לאותו שטח-כיבוש בריטי עקיף, שבו הוא עדיין מולך.

שר-החוץ קרא את הודעתו של דובר הממשלה אחרי הכרות הסיפוח והכרת בריטניה בסיפוח. דובר הממשלה המלומד הביע תמורתו, הכיזב חל חוזה הידידות מ־15 למרס 1948. בין בריטניה לבין "עבר-הירדן ההאשמית", גם על החלקים המסופחים?

לפני שנה קראתי לפני הבית את הסעיף בנספח הקטן לאותו חוזה ידידות, ובו נאמרים דברים ברורים מאד: "במקרה שאחד יהיה מעורב במלחמה או בסכנת פעולות איבה נגדה, יפנה כל אחד משני הצדדים לשני ויזמין אותו להביא לשטח שלו, או לשטח הנמצא תחת שיפוטו, את הכוחות הדרושים מכל סוגי הנשק".

לסעיף קטן זה ישנן שתי כוונות: העיקרית והמכרעת היא, שאם מלך בריטניה יימצא במצב מלחמה בהונג-קונג או בסכנת פעולות איבה במאלאיה, יזמין מיד את כוחות עבדאללה כדי לסייע לו להיחלץ מן הסכנה. אבל ישנה גם כוונה אחרת בסעיף זה, אולי לא כל-כך עיקרית, אולי לא מכרעת, אולם אין היא חסרת חשיבות. הכוונה היא, שאם באינו שהיא לשכח-סתר של קליטון או של מי שבא אחריו, יחליט משהו על

כפרוס הפלישה עשה גם מר בן-גוריון מאמץ עליון כדי להבטיח את ידידותו של המלך עבדאללה. הוא שיבח אותו בפרהסיא ואמר: אני מאמין בכוונות השלום של השליט הנבון הדרוש טוב לעמו וארצו. — "לעמו" ו"לארצו"... אך כל זה לא הועיל. עבדאללה, כמצוות גלאב פחה וקליטון, שלח את גייסותיו נגדנו, השמיד את גוש עציון, הסתער על ירושלים ורצה לכבוש ולגרסה, לעבור את הרי יהודה, להתאחד עם כוחות הליגה, לשעמו בקר רמלה ולוד, להתאחד אחר-כך במבואות תל-אביב עם הסור המשוורין המצרי ולהביא עלינו כליה, כדי שאחר-כך יוכל בוויין "הלהערב" למען הציל את שארית הפליטה של ישראל לאחר מסע ההשמדה הגדול, ולהכניסה לגיסו.

זהו נסיון העבר. ומה היא המציאות בהווה? אם איני טועה עומדים היום לרשותו של עבדאללה לא יותר מ־15,000 חיילים. הם מאומנים למדי ונשקם לא רע, אבל הם בסך הכל 15,000. אין לה, או עדיין אין לה, חיל מילואים. כולנו יודעים, שבעיקר במלחמת תנופה בעיית חיל המילואים היא בעיה מכרעת. כלום יכול הוא לאסור עלינו מלחמה? כנראה ששום כוח בעולם אינו יכול למנוע "הסתגנויות" בגבולותינו הקיימים. אבל כאשר המורב הוא במלחמה גדולה, גלויה, כלום יש לאלינו של עבדאללה להסתער היום עם 15,000 חייליו על ערינו ומושבותינו? הרי צבא ישראל, גם במצבו הנוכחי, היה מכה אותו שוק על ירך! הרי הסכנה של פתיחת מלחמה שניה מצד עבדאללה, אינה קיימת כלל! מה בא למנוע חוזה השלום עם ממלכת הירדן ההאשמית? ואם עבדאללה בכל זאת יתחזק פעם, והוא או ארצו ימצאו לכונן לנסות שוב לערוך תניגת, איטבח אל יהודי, כדי להשמידו ולהכניסו לגיסו — האם חוזה שלום עמו ימנע את ההסתערות? באינו תקופה אנונה חיים? אי התמים שתיחייס באמון לאותה פיסח-נייר עליה תתנשא חתימתו של הוד מלכותו העבד העמוני? מי מאמין בכך? איפה מנעה חתימה כזאת מלחמה? הרי לכם יש נסיון חמור מאד ומאלף מאד.

בשל נסיון העבר, מציאות ההווה והאפשרויות בעתיד, אנו כולנו תמהים על הריצה המבוהלת הזאת אחרי הסכם שלום חתום עם מדינה ואסאלית המשתרעת על שטח מולדתנו. "מדינה" שכבשה מדינו את אדמות הרגן ואת שדות המרעה, שהם כולם שלנו. עדיין אין תשובה עליכם.

ודאי, לו גם היתה תועלת כלשהי בהסכם שלום כזה, הרי לא היה בה כדי להצדיק את חתימתו עלידינו. יש דברים בעולם שהרצל היה רגיל לקרוא להם "אימ-סונדרבליים", והם חשובים מכל תועלת מעשית, וההיסטוריה מוכיחה שהם הם המביאים בסופו של דבר את התוצאות המעשיות ביותר, אבל עובדה היא שאין גם תועלת מעשית בכך.

נסה עכשיו לנתח מה נותן "חוזה השלום" לאויב, מה נותנת אותה פיסח-נייר, שאתם כל-כך נחפזים לחתום עליה, למשעבר? היא נותנת לו הכרה חוקית מפורשת של עמנו בקריעת עבר-הירדן, עבר-הירדן מורחה נלקח מאתנו אחרי ועידת קהיר המפורסמת ב־1922, אשר בה השתתף צירצילי שרה-המושבות, הרברט סטואל נציבנו ירום הודו, ולורנס שרה-אינטליגנס. מאז זרמו מים רבים בירדן שלנו, חיספתי ויגעתי, אך עדיין לא מצאתי מס-

במותם ואפילו בקבורתם. אבל אנו השבנו לעצמנו ואחר-כך לכם: יש לנו תחושה חזקה מכל כוח פנימי וחיצוני כאחד, שזאת לנו מלחמה לחיים ולמות לכל עם-ישראל. ברירה בידינו להתקומם נגד המשעבד או לרדת שאולה. היה זה באותם ימי הדמים כאשר נשחט עמנו באירופה והמשעבד הבריטי עמד על סף ארצנו ואמר: אין כניסה ליהודים! ומהפכה, אמרנו, אינה קמה בעקבות רוולוציה בקונגרס ציוני אחרי הוויכוח הכללי. למהפכה אין משמעה, היא אשר משילה משמעת על עור שיה, פריצת הבאסטיליה קדמה לכתובת הצהרת זכויות האדם והאזרח; מסיבת התה בבוסטון קדמה להצרת העצמאות באמריקה. מהפכה תמיד פורצת ממעמקים.

אך היום נציג לכם אנו את השאלה, אתם מכירים להלכה ולמעשה במסירת ירושלים והר-הבית, מערת-המכפלה וקבר-רחל, חברון ובית-לחם, שכם, הגלעד וה' בשן לידי זר, לידי אויב, לידי משעבד. מי שמכם? אתם נבחרתם לנהל את עניני המדינה. ייתכן שהעם יחליף אתכם, ייתכן שהעם יבחר בכם מחדש; אולם, מי נתן לכם את הזכות, באלו בחירות ניתנה לכם הסמכות לנהל בשם עמ-ישראל על מורשת אבות, על צוואת דורות, על צו ההיסטוריה שניתן בדמי מיליונים במשך 120 דור? מי נתן לכם את הסמכות הזאת?

שום בחירות אינן מעניקות את הסמכות הזאת, וב' ודאי לא ניתנה לכם בבחירות האחרונות. הבה ננסה, הבה נעשה את התמודדות הכוחות בשאלה זו. אם אתם רוצים בסמכות, הבה נוצא אל העם ונשאל את פיו אם הוא מוכן להודיע שלעבדאללה יהיו ירושלים, חברון ובית-לחם, ולא לנו.

אנו שואלים אתכם עוד פעם: מי שמכם? מי נתן לכם את הרשות לפרוש מן ההיסטוריה העברית, מן ההבטחה האלוהית, מכל היקר והקדוש לעם-ישראל?

ומבחינה זו יש לי שאלה מיוחדת לחלק אחד בתוך הממשלה ובתוך הבית הזה: האם השרים הדתיים או חברי הבית הדתיים קראו אותנו תזכיר אומלל של מר שרת לוועדת-הפיס, האומר כי לישראל אין כל תביעה על השטחים הנמצאים תחת שיפוט, או פיקוחה (לא) חסות-חלילה, כיבושה הבלתי-חוקי של מדינה ערבית כלשהי. לנו נודע שאפילו מינשר הממשלה ביום העצמאות לא הובא לאישור לפניכם. רשאי אני להניח שגם מסמך זה לא הובא לאישורכם ולא ידעתם על תכנון.

אבל, גם אם לא ידעתם על תכנון, כלום תסמכו ידכם, אתם המאמינים בישראל, על דברי מיונות כאלה? כלום תסכימו לדברים האלה: "לישראל אין תביעה על בית-לחם, חברון וירושלים?" אפילו לא תביעה?

רבתי, הסיקו את המסקנות. הריני מאמין בן מאמין, אבל עלי להזהיר את חברי הבית ואת חברי הממשלה הדתיים. "קואליציה" ו"אופוזיציה" מלים לוועיות הן, ושתיהן בנות-חלוף, אבל ירושלים היא עברית, חברון ובית-לחם הן עבריות, וכולן — נצח. עשו את הבחירה בין מלים לוועיות שתכנן בן-חלוף לבין — נצח. אל תהיה ידכם במעל הזה, פן יחדלו המאמינים בישראל להאמין בכנות אמונתכם.

זהו המצב שלחוכו הכניסתנו הממשלה. ואחר-כך היא תמהה על-כך שאנו מבדודים ואין לנו תומכים. מה סבור משרת הנכבד, כלום הוא סבור שאם יחזור עשר פעמים ביום על גוסחת הנייטרליות או איי-ההר

תקיעת סיכות נוספות במפת המזרח-התיכון בשטח מע' רבה מהירדן, הרי אז תבוא קריאה מאותה לשכת סתר אל הג'נטלמן הנכבד בשם קירקברייד והוא יזמין פגישה עם המלך עבדאללה, ויזמין אותו שיומץ מממשלת בוין כוחות מכל הסוגים לאותם המקומות המסומנים במפה מערבה מהירדן.

ועל-כך אמר דובר הממשלה: אני תמה איך זה חל ההסדר ההוא גם על חלקי ארץ-ישראל המערבית. אתם משתי אלה: או שהוא קרא את הסיקף הזה, או שלא קרא אותו. אם קרא אותו ותמה — אני תמה על חוסר הבנתו; אם לא קרא ותמה — אני תמה על חוסר ידי-עתו. דובר ממשלה שאינו מבין או אינו יודע, אינו צריך להיות דובר ממשלה.

זוהי, אפוא, הכרה חזקה בזכות להקים בסיסים בריטיים, בעלי הבסיסים עלולים בכל רגע לבוא הנה. אם לא באו עד כה — הרי בגלל סיבות אחרות. ואני מעל הבמה הזו, הייתי מייצג לבריטים לא למהר לבוא לארץ-ישראל המערבית. ישנן ויהיו להם סיבות מספיקות לא להודרו לתקוע את אהליהם בקרבת ביתנו.

אתם עשיתם כל מה שהיה לאל ידכם כדי להכיר בשיבתם של הבריטים לארץ-ישראל המערבית. ואם זהו המצב, הריני להציג לכם אי-אלה שאלות.

ראשית, מי מכריח אתכם לחתור לקראת "חווה שלום" כזה? אגא, עשו השוואות היסטוריות. כאשר ויתרה ממשלת צרפת בשנת 1870 על אלזס ולותרנינגיה, עמד מולטקה במגפו על גג צרפת. אחרי תבוסת סדאן, ובכל זאת אמרו הצרפתים: לעולם לא נכיר בכך. כאשר לינין ציווה על טרוצקי לחתום על חווה-השלום בברסט' לישובסק ולמסור לרשות הצבא הגרמני שטחי רוסיה ואוקראינה נרחבים, לא היה בכלל צבא לרוסיה. למעשה היתה רוסיה פתוחה ושדודה לפני גרמניה, וזו יכולה היתה להשתלט בזמן קצר על לנינגראד ומוסקבה, ובכל זאת אמרו הרוסים: לעולם לא נכיר בכך. כאשר בנש היה נאלץ למסור את הסודטים לגרמניה הנאצית, עמדו להקות האווירונים של גרינג במינכן ואיימו להשמיר את צ'כוסלובאקיה. אולם אפילו אז אמר בנש: לא נכיר בכך.

מי מכריח אתכם לחתום על החווה הזו? עבדאללה עם 15 אלף חייליו? מי מאיים עליכם בהשמדה ברגע זה? אומנם איום זה קיים, אולם האשתיא ולא עתה. מי מכריח אתכם לעשות דבר זה? אין זאת כי אם אחד השרים, שהוא בעל השפעה רבה בממשלה, התעקש להביא לעם ישראל "שלום", כפי שהבטיח לפני הבחירות. זאת המדובר באקיום הבטחות, אל תדאגו: לא תהיה זה ההבטחה הראשונה אשר קיימתם ולא תקיימו.

ועתה אשאל אתכם שאלה נוספת, שהיא אולי השא' לה. אתם הצגתם לנו את השאלה הזאת בתקופה שאנו קוראים לה תקופת המרד המזוין נגד המשעבד הבריטי, ואתם קוראים לה תקופת הפרישה המוויינת. אתם שאל' תם אותנו אז: "מי שמכם?" אמרתם אז: אגתנו נב' חרנו; אבל אתם — מי נתן לכם את הזכות והסמכות להילחם? עלי להודות כי מעולם לא הקלנו ראש בשא' לה זו. היא היתה נכבדה מאד בעינינו. לא רק אתם הצגתם לנו את השאלה הזאת, אנו בעצמנו שאלנוה, בפתח בימים הליליים, כאשר יצאו ולא חזרו טובי המתנדבים בעם, שהיו אלמונים במלחמתם, בחייהם,

הוא בהכרח ככולו. האחריות שאנו מרגישים כלפי המצב המדיני מחייבת אותנו להתאפקות יתר בבואנו להתקף, או אפילו לבקר, את הממשלה ואת משרד-החוץ. העדר הסברה ישירה מצד משרד-החוץ, ואימסירת אינפורמאציה מלאה למפלגות האופוזיציה, אינם מאפשרים להר-חוב את הדיבור על כל מערכת הבעיות של מדיניות החוץ שלנו מתוך ידיעה מלאה של העובדות והפרטים. אנו יכולים איפוא לעמוד רק על כמה הנחות עובד-תיות מסוימות.

הועמדנו לפני עובדה, שכל החלק הנותר של ארצנו, מערבה לירדן וירושלים העתיקה, הוא כיום, למעשה, חלק ממדינה זרה, המשתרעת משני עברי הירדן. עמדתנו היתה תמיד, והיא גם כיום: העדפת הקמת מדינה ערבית עצמאית בחלק הנותר של ארצנו על צי-רופו וסיפוחו אל אחת המדינות השכנות, ולא אעמוד כאן על הנימוקים הרבים שהצדיקו עמדה זו. אבל עובדה היא, שהיזמה בשטח זה הוצאה מידניו. במשך חדשים רבים הוכנו ההכנות לקראת האקט הפוליטי הזה, ולא יכול היה הדבר להיות בגדר סוד שבביל משרד-החוץ שלנו. האם עלינו להבין מתוך עובדה זו, כי לא רק לאחר הכרזת הסיפוח, אלא גם לפני כן, היתה עמדת משרד-החוץ עמדה של הסכמה לגבי הסיפוח? האין לה-נית כי חוסר כל תגובה במשך החדשים האחרונים מצד הממשלה נתפרש באופן ברור ביותר כנכונות להסכמה לסיפוח, או לפחות לקבלתו מתוך שתיקה כהודאה וללא כל תגובה רצינית? רשאים גם לשאול: הכוננה עמדת הממשלה, שלא ביקשה מאת הכנסת להביע את דעתה על בעיה כה חשובה במדיניות החוץ שלנו? אנו גור-סים שהממשלה מתעלמת מן הכנסת בענין זה. האם עלינו לחזור מדי פעם בפעם על המשגה החמור של משרד-החוץ ופעילותו לפני החלטת הבינאום של ירו-שלים על-ידי האו"ם? באין כל הסברה מספקת אנו רש-אים להניח שמשרד-החוץ לקה שוב בחוסר הערכה נכר-נה של הכוחות הפוליטיים הפועלים בשטח זה ומשקלם. העדר חוש זה, שעליו עמדנו בוויכוח בענין בינאום ירו-שלים, איננו ליקוי קל ועובר — הוא הופך להיות כרוני ומסוכן.

היה, כידוע, משאומתן עם באיכות עבר-הירדן לפני זמן-מה, משאומתן שנפסק על-ידי הצד השני תחת לחץ המדיניות הערביות האחרות. כיום אנו נתונים במצב — חלל ריק, של וקום, שהדבר החלול הכולל בו הוא — עובדת הסיפוח. יכולים להיות חילוקי-דעות על מידת ההצדקה שבנטייתנו לוויחור בשטח זה או אחר של נקר-דוה-המגע עם עבר-הירדן. אבל בנקודה הכאוה האחת של ירושלים העתיקה — אין חילוקי דעות. כאן הכאב צורב ונוקב, בנקודה זו יש לנו, ולציבור שלנו, עמדה עקיבה ונוקשה. קשה ובלתי-אפשרי לעבור לסדר-היום נוכח העובדה שירושלים העתיקה היא כיום, באופן מצוי-אותי ועובדתי, חלק ממדינה זרה. מה כפי הממשלה לגבי קרע זה בנשמתו של העם כולו?

ראש-הממשלה ד. בן-גוריון:

מהי העמדה שלך?

יוסף ספיר (הציונים הכלליים):

אגיד זאת עוד מעט. ההודעה של חוסר הכרה בסיפוח בנוסח והצורה שעשתה זאת הממשלה ובהעדר כל תגובה אחרת — עושים את ההודעה הממשלתית למ-שהו של יציאת ידי-חובה בלבד.

דהות, לא יקרא העולם את העובדות, לא יראה שאתם משלימים עם הסיפוח ומכירים בו ובשליטתו של עבד-אללה על ארבע חמישיות של מולדתנו. בקיומם ובהק-מתם מחדש של בסיסים בריטיים? זוהי הזדהות עם הסדר הבריטי במזרח-התיכון. זוהי הגורמה לעזור לנו. היום הננו ניצבים מול בריטניה ושכיריה ואין עוזר; ועדיין אין זה סוף פסוק.

ומעובדות אלה מסיקים מסקנות בעולם משני עברי המתרס, מסקנות אזוריות ומסקנות עולמיות. הדרך שבה אתם הולכים היא דרך העבדות, והבידוד הוא תוצאת הדרך הזאת. במשך שנים עמד העולם כולו, משני עברי המתרס, וכל גורמיו היו מוכנים לעזור לנו. היום הננו ניצבים מול בריטניה ושכיריה ואין עוזר; ועדיין אין זה סוף פסוק.

הייתם חייבים לקרוא את המאמר ב"טיימס" שהביע את הסמכתו להכרה דה יורה במדינת-ישראל. אותו "טיימס" כתב שאין להשלים "עם האמביציות הטריטור-יאליות של ישראל". עוד יבואו אליכם דרישות, לא רק על מה שהפקרתם אלא גם על מה שאנו מחזיקים. במגירתך, מר שרת, ישנה אגרת מטעם הסטייט דפארט-מנט, הודרשה לתת פיצוי על אותם השטחים ששחררנום ואשר לא הוכללו במדינת-ישראל, לפי החלטת האומות המאוחדות מה-29 בנובמבר. אתה ענית שאין למי לתת פיצויים, מאחר שבארץ-ישראל יש רק צבאות פלישה. היום יש למי לתת. הדלקתם לפני כל את האור הי-רוק. הכרתם בסיפוח הזה, יש יורש, והוא יטען שרוב ערביי ארץ-ישראל למערכת נמצאים אצלו. הממלכה הזאת הוכרה על-ידי בריטניה ואמריקה, ומחר יכירו בה מדינות אחרות; ואו יבואו הדישות, אם על חיפה, אם על הנגב הדרומי ואם על שטחים אחרים.

רצוני להודיע הודעה בשם סיעתי. אינני סבור שאפ-שר היום לפתור את הבעיה הזאת בהרמת ידים. אני רוצה להודיע בבית הזה, קבל-עם, וגם לגורמים החי-צוניים, שההכרה הזאת של ממשלת-ישראל בכל מה שאירע, הן בעבר-הירדן מורחה והן בעבר-הירדן מערבה, לא תחייב אותנו. נבדד כלל במדינה תרבותית, חתי-מת הממשלה מחייבת את הבאה אחריה. ביחס לכל ההתחייבויות הפנימיות והכלכליות, לא ממשלה שתבוא במקום ממשלה זו, תצטרך לכבד את ההתחייבויות הא-לה. אולם חתימה זו איננה חתימת מדינה, ואיננה חתי-מת העם — זוהי חתימה של הממשלה הזאת. כשתבוא ממשלה אחרת — והיא תבוא — היא תודיע במפורש כי אין תוקף לחתימה הזאת. אויץ-ישראל כולה שייכת לעם-ישראל, ולא נכיר בזכותו של עבדאללה, ולא בז-כותם של הבריטים לשלוט אפילו על שעל אחד של מולדתנו.

יוסף ספיר (הציונים הכלליים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. למרות ההסברה ששמענו כאן מפי שר-החוץ, הסברה שלא שיכנעה אר-תנו, אני רוצה להביע את צערנו על ששר-החוץ והממ-שלה לא ראו לנכון להקדים לויכוח זה דיווח-שבין, סקירה על השתלשלות העניינים שלפני הסיפוח ומצב העניינים לאחריו, למרות החשיבות המרובה של העוב-דה הפוליטית המוגמרת, שנוצרה על-ידי האקט הפולי-טי הזה.

הממשלה היתה חייבת, ביזמתה היא, ולא רק כתו-צאה מהתערבות האופוזיציה, למסור לבית הזה על הנע-שה והמתרחש. כל ויכוח ומפכי על מדיניות-החוץ שלנו

אנו התנגדנו ומתנגדים לסיפוח, ותובעים פעילות מדינתנו באר"ם נגד הסיפוח (זאת היא תשובתנו, מר בן-גוריון). אנו גורסים שהממשלה נהגה גם בענין הסיפוח באותה מידת הקלות והאופטימיות המופרות, שבה נהגה לפני החלטת האו"ם על הבינאום. ההבדל הוא בכך שהחלטת האו"ם על ירושלים מצאה אותנו כשמר-ביתה של ירושלים בידינו והיה בידינו לתקן את המעוות הפוליטי הזה. ההכרזה על הסיפוח של חלק מארצנו ושל ירושלים העתיקה סותמת את הגולל לתקופת זמן בלתי-ידועה על האפשרות של הבנה עם הערבים הדרים בחלק זה של ארצנו ועל ייצוב גבולותינו לפחות לאורך בקעת-הירדן. בתהליך-ההתפתחות ההיסטורי של מדינה יש סימני-דרך שונים, שרק מתוך פרספקטיבה של הזמן אפשר להגדיר בדיוק את משמעותם ואת השפעתם על מהלך המאורעות הבאים. בתולדות מדינתנו נצטרך לצערנו לרשום את עמדת הממשלה בענין הסיפוח כאחד המומנטים הגורליים המדאיגים לגבי העתיד.

מאיר וילנר (מק"י) :

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה. הנושא שאנו דנים עליו היום היא בעיה מכרעת בפתרון הבעיה הארצי-ישראלית לשנים רבות. בניגוד לשאלות אחרות שיכיר לוח להיקבע זמנית כך או אחרת בהתאם לצרכי השלום ועצמאות ישראל, ובהתאם לצורך להרחיק ככל האפשר את הפולשים של המדינות הערביות, ואת הפולשים הב-ריטיים מארץ-ישראל ; בניגוד לשאלות הזמניות שהעמ"דה אליהן נקבעת בהתאם לצורך להרחיק את צבאות הפולשים ואת האימפריאליסטים הבריטים מארץ-ישראל ומן המזרח-התיכון — בעיית הסיפוח היא בעיה רחבה יותר וקובעת יותר לשנים רבות את גורל בטחוננו ואת גורל המצב הפוליטי בארץ-ישראל.

בראשית דברי ברצוני לציין את עצם העובדה שהממשלה הבריטית יזמה את הסיפוח ובחזשים האחרונים נצטרפה גם הממשלה האמריקנית להכרה בסיפוח של החלק השני של ארץ-ישראל לממלכה הבריטית-יירודית. עובדות אלו מוכיחות רצ פעם נוספת כיצד הממשלות הבריטית והאמריקנית, כמד טרומן ובויין רומסים כל כך קל את עצמאות העמים לפי הסכמים אימפריאליסטיים של חלוקת אזורי השפעה, לפי חישובים של הכנת מלחמת-עולם שלישית ; כיצד האימפריות האלה רומסות כל-כך קל את זכויותיהם של עמים עצמאות ולהגדרה עצמית, כמו במקרה זה של העם הערבי בארץ-ישראל. הדבר מסכן בעת ובעונה אחת את הבטחון של מדינת-ישראל ומקרב את הסכנות של הפקעת הזכות לעצמאות של עמים נוספים.

תוצאות הסיפוח הן חמורות בשביל הבטחון של מדינת-ישראל, ובשביל השלום במזרח-התיכון בכללו. והנה מה נשתנה על-ידי הסיפוח: (א) הצבא הבריטי נמצא עכשיו באופן חוקי כביכול לאורך כל גבולותינו, בתוך ירושלים, על-ידי פתח-תקוה, ובגבולות אחרים של המדינה. (ב) הסיפוח יגביר את ההתערבות הבריטית בענינים הפנימיים של ישראל, יגביר את התלות של ישראל, את הלחץ על ישראל מצד הבריטים והאמריקנים כאחד, כקודם כן היום מדינה ערבית עצמאית בחלק השני של הארץ, דמוקרטית ושותרת שלום וידידות לישראל, הייתה והנה לא רק מן האינטרסים של העם הערבי, אלא היתה והנה מן האינטרסים של העצמאות והבטחון של מדינת-ישראל.

טבעי הדבר שהדיון על הסיפוח בבית הזה וגם מחוצה לו מקיף גם את יסודות מדינות-החוק שלנו. בממלגת-הפועלים המאוחדת יש לכל בעיה של מדינות-החוק שלנו, כרגיל, פתרון פשוט — אוריינטציה לצד מזרח. אבל השקפתה של מפ"ם על מדינות-החוק שלנו היא חלק בלתי-נפרד ותוצאה ישירה מהשקפתה על המשטר הפנימי במדינה. זוהי השקפתה, ולפיכך הוזהרה תה עם המשטר הקיים בארצות מזרח אירופה היא אבי האוריינטציה הפוליטית שלה כלפי חוץ.

היה אולי כאלה שיניחו, כי לאור עובדה זו היינו אנו חייבים להיות בעד אוריינטציה מערבית, אלא שאין מפלגתי קובעת את דעתה במדינות-החוק שלנו על-פי שאיפותיה בשטח המשטר הפנימי, אלא על-פי השיקו-לים הלאומיים הכלליים של טובת-המדינה או הנוק למדינה כולה. מבחינה זו איננו רואים שכבר הגיעה השעה למדינת-ישראל להכריע מניהיוביה בשאלה הגדולה של הוזהרה עם צד זה או אחר.

ברצוני להעיר, כי באופן עובדתי נמצא הרוב המכ-ריע של עמנו בארצות הדמוקראטיה המערבית, וכל הו-דהות עם המזרח הפיר גורם המנתק אותנו מאותו החלק של עמנו שתקומת מדינתו לא תיחכן בלעדיו.

אעמוד על בעיית הסיפוח ללא כל קשר ישיר עם בעיית האוריינטציה הכללית.

יחסנו לעבר-הירדן ודאי שהוא מושפע לא במעט מיחסנו לבריטניה ולהיפך. מבחינה עקרונית אין לנו יסוד להתנגד לחידוש היחסים עם בריטניה, על-אף יחסה האנטי-ציוני בשנים האחרונות שלטונה כארץ, מאו הסי-פר הלבן של שנת 1939 והביצוע העקיב והעקשני על-ידי הממשלת הלייבור. אבל גם אם נניח שמדיניות הממ-שלה לבוא לידי הבנה והסכמה עם אחת הארצות הער-ביות היא נכונה ונבונה, כהתחלה לשרשרת של הסי-כמי-שלום עם הארצות הערביות האחרות, גם אם נניח שהסכם כזה עלול להיות בסיס לקביעת יחסים ישירים ורציוניים עם בריטניה, וגם אם ננסה אפילו להתעלם מן הבעיה הכסונית, ממציאום של צבאות בריטניה במרחק של קילומטרים ספורים ממרכזי המדינה ומטרים לא-מרובים ממרכזי ממשלתנו בירושלים — הרי בכל זאת אנו חייבים לשאול את עצמנו : מה השיגה הממשלה על-ידי פעילותה במשך החודשים האחרונים ועל-ידי הסכמתה למעשה, מתוך שתיקה, לעובדת הסי-פוח? לדעתנו לא השיגה מאומה.

המדינה ההאשמית-הירדנית הגשימה לעצמה למע-שה את החלום שלנו של „שגי עברי הירדן“, והשיגה בסועל את כל מה רצתה להשיג בלי שהתחייבה כלפי-נו במשהו. אין בידי הממשלה שום סיכוי בטוח שהמ-שאו-מתן שהוחל בו עם המדינה השכנה יסתיים בעתיד הקרוב או בעתיד הרחוק יותר בשלום המתקבל על הדעת ועל הלב. היש לממשלה אמון כה גדול כרצון הטוב של המדינה השכנה שלנו, שהיא יכולה להרשות לעצמה לתת מפרעה כה גדולה על חשבון התחייבות מפורקת? אינני מתעלם מן הקשיים השונים העומדים בדרכנו כבואנו לפעול באופן מקיף נגד הסיפוח, אבל העמדה שנקטה הממשלה לפני הסיפוח ולאחריו — אי-ננה מאשרת יותר שום התנגדות מצדנו. על מעט ה-כולת של מיקוח בוירה הפוליטית ויתרה הממשלה ללא מחיר.

השלוש שכתרו בשנת 1938 במינכן. מה היתה בעיית מינכן? במינכן רצו להבטיח את השלום עלידי אישור התביעות האחרונות, כביכול, של התוקפן, ובכך— הכריזו אז כמה מנהיגים חשובים בצרפת — הבטיחו את השלום, לפחות לאלף שנים. הנסיון של מינכן, שעכשיו חוזרים עליו במהדורה של המורח התיכון, מוכיח שההכרה בסיפוח של חלקים נוספים לתוקפן איננו מסייע לשלום. הסכם מינכן החיש את המלחמה. מינכן של המורח התיכון יחיש אף הוא את המלחמה. אם מדינת-ישראל תתן את ידה לסיפור זה, הרי שתתן ידה להחשט מלחמה חדשה במורח התיכון ולהכנת האימפריאליזם מלחמת-עולם חדשה.

צריך להיות ברור לגמרי שאם ממשלת ישראל תאמר א', תצטרך לומר ב': לקבל את התכנית לתת גמל חפשי לשליט הבריטי-ירדני בחיפה או במקום אחר בישראל ולהרשות לתוקפנים אלה להשתמש בשדות-תעופה ישראלים.

הממשלה אמרה שעדיין היא רואה את שאלת הסיפוח תוחה. אולם מוזר מאד שבהודעת הממשלה נאמר באותו זמן שהכרזת הסיפוח הוא צעד חרצדי, פירושו של דבר, שהממשלה מסכימה לסיפוח אם זה יהיה בתוך הסכם דרצדי. הבעיה איננה אם זהו הסכם חרצדי או דרצדי; זה אולי חשוב, אבל אין זה העיקר. העיקר הוא בזה, שגם בהסכם דרצדי יש להתנגד לסיפוח, כי יש להתנגד לתח סרס לתוקפן בעבר, שעלול להיות תוקפן בעתיד. למעשה, מסכימה הממשלה לסיפוח יותר מזה: הממשלה עשתה הכל כדי שיבוא הסיפוח. הממשלה עשתה הכל במשך השנתיים האחרונות שלא תקום בשום פנים ואופן מדינה ערבית עצמאית. הממשלה עשתה הכל כדי שיבוא הסיפוח הזה. הממשלה פעלה באופן שיטתי ופעמים אף פעולות אקטיביות מאד, נגד אותם הכוחות מן החלק השני של ארץ-ישראל, אשר נלחמו להקמת מדינה ערבית עצמאית. הם עשו הכל כדי להרוס כוחות כאלה, עשו הכל שלידי עבדאללה ובחין יפול החלק השני של ארץ-ישראל. במדיניות זאת לא תביא הממשלה לשלום. הממשלה, כמו שכבר זכרנו זאת פעם בק ורידו-סמיגלי בפולין, על-ידי פיוס של תוקפן, על-ידי שיתוף פעולה עם תוקפן, מחישה את שסך היום החדש במורח התיכון, נוסף על תרומתה לתכניות הכלליות של אנגליה ואמריקה במורח התיכון נגד שלום העולם.

אנו מציעים (א) שהכנסת תחליט על אי-הכרזה בסיפוח של חלקי ארץ-ישראל הערביים לממלכת עבדאללה-בחין; (ב) שהכנסת מטילה על הממשלה לפנות למועצת הבטחון של ארגון האומות המאוחדות בהצעה לנקוט צעדים נגד הסיפוח של חלקי ארץ-ישראל לממלכת עבדאללה-בחין; (ג) שהכנסת מביעה את תמיכתה ואת אהדתה למלחמת ההמונים הערביים בחלק השני של ארץ-ישראל להקמת מדינתם העצמאית וגירוש הפולשים העבר-ירדניים והבריטיים.

זלמן אהרנבויץ (מסא"י):

כנסת נכבדה. היו לנו שני ויכוחים גדולים בענין יגניס מדיניים — 4 באפריל 1949, וב-15 ביוני 1949 — ובויכוחים אלה הודיעו כל האופוזיציות בכנסת על התנגדותן לכריתת חוזה שביתת-נשק עם עבר-הירדן. בזמן האחרון היו בוועדת-החוץ והב-

היסוד של מדיניות הממשלה היא בתפיסה מסולפת מוררה של בעיית הבטחון והשלום. אותה ההתפלספות שאין הבדל אם תותח בריטי נמצא עשרה קילומטרים פחות או עשרה קילומטרים יותר ממרכזי הישוב היהודי בארץ-ישראל — ההתפלספות הזאת מסוכנת מאד, וביחוד במדינה קטנה. כשיגלו הפוליטיקאים במדינה של בריט-המועצות בימים החמורים, והעזרה הצבאית של ציכיה הצילו אותה ממפלה — האם גם באותם הימים התפלספה הממשלה על עשרה קילומטר פחות או על עשרה קילומטר יותר? האם כמה קילומטר פחות בירושלים או כמה קילומטר פחות על-יד תל-אביב לא היו קובעים אז את כל גורל המערכה, את כל גורל קיומה של מדינת-ישראל? מה ההתפלספות הזאת, המצדיקה את הסיפוח, מה הציניקות הזאת המצדיקה את התפסותו של הצבא הבריטי ואת שלטון הפלישה הצבאית של הפיאודאליזם הערביים בארץ-ישראל?

אבל לא רק זאת. העיקר הוא במגמה העקרונית הנפסדת של הממשלה. האם המגמה העקרונית של הממשלה היא להבטיח שלום יציב, עצמאות ישראל, בטחון, עלידי מדיניות שיטתית קבועה, רצופה, המכוונת לערוד כל מגמה בניהה הבינלאומית וכל מגמה במורח התיכון, המכוונת להרחיק את האימפריאליסטים הוריים ואת צבאותיהם מן המורח התיכון? ברור, לא זוהי מגמת מדיניות הממשלה. החוגים השליטים מטשטשים את בעיית סכנת התוקפנות, את העובדה שלא רק הממשלות הערביות הריאקציוניות התקיפו אותנו; מי שהתקיף אותנו הרי זה בראש וראשונה האימפריאליזם הבריטי בעזרת האימפריאליזם האמריקני, שנתן חלק חשוב מן הנשק לפלישה.

צריך להיות ברור בשלום יציב במורח-התיכון אינו יכול להיות מובטח על-ידי מדיניות המעודדת למעשה את ההתפסות של הצבאות הוריים במורח-התיכון ובארץ-ישראל, והמנהלת באופן עקיב, סאטאלי מדיניות של שיתוף פעולה עם הפיאודאליזם במורח-התיכון, עם כל מה שרקוב במורח-התיכון. ולא מפני שאנחנו מציעים לחכות עם חוזה-השלום עד שכוחות העם, מעמד הפועלים והפלחים בארצות הערביות, יגיעו לשלטון. אנחנו בעד חוזה שלום עם המדינות הערביות גם כשהממשלות עדיין אינן מייצגות, לצערנו, את האינטרסים האמיתיים של העם. אולם המדובר הוא באיזה תנאים יחתם השלום.

הערה מוקדמת: מפני שאנו נגד מלחמה, נגד תוקפנות, אנו מסתייגים לחלוטין (כדי שבתשובת הממשלה לא יכניסו לשק אחד את כל אלה שהציעו את ההצעה להתנגד לסיפוח) — אנו מסתייגים לחלוטין מדברי המלחמה והתוקפנות של נציגי סיעת חירות.

ראש-הממשלה ד. בן-גוריון:

ונציג מס"ם?

מאיר וילנר (מק"י):

נציג מס"ם אמר דברים אחרים. נציג סיעת חירות אמר דברים שאינם מולכים אלא לתכניות תוקפניות, להפשיכות דמים ולחלול מדינת-ישראל באימפריאליזם האמריקני, וכנראה שזאת היתה הכוונה הסמויה מן העין שבתכניתו.

נחזור לתנאי השלום. הסכם של שלום עם עבר-הירדן על בסיס של הכרה בסיפוח החלק השני של הארץ לעבר-הירדן — בריטניה, יהיה דומה לחוזה-

— סיפוח האזורים הערביים שממערב לירדן לממלכת-הירדן ההאשמית (אהרנוביץ, וילנר, טובי) —

איני בא כרגע לדון על הענין מבחינת בטחונה של ברית-המועצות. איני מוסמך לכך על-ידיה וחוקה עליה שתדע להבטיח את עצמה. איני דן עכשיו על הענין מבחינת ריב המזרח והמערב. לא פעם חזרנו ואמרנו, שמול ריב-האיתנים הקיים בעולם, קיימת ומ' קיימת על-ידינו מדיניות-ח'ח' מוצהרת של איה-היהדות עם מדיניותו של איזה גוש שהוא. ישנן שלוש מעצ' מות בעולם. המצוות למדיניות גלובאלית. שתי מעצ' צות ומואידך, מעצמה שלישית, מדינת-ישראל, המ' עוניינת ביחסי שלום עם העולם כולו. מבחינה זו בל' בד אנו בוחנים גם את שאלת הקמתה של מדינה ער' בית עצמאית.

בוויכוח המדיני בכנסת שהיה לפני שנה, אמרתי כי הברירה שלפנינו היא בין מדינה ערבית עצמאית ובין הסיפוח; שיש פנים לכאן ולכאן, ושניהם לא סימ' פאטיים; שאין אנו מוכרחים כיום להיות פויונים לגבי הכרעה.

בינתיים נשתנה המצב המדיני, והענין נדחף להכ' רעה לעל-ידינו, ובכיוון של הקמת מדינה ערבית עצמאית. אני מתנגד להקמתה באופן מוהלט וללא כל הסתייגות, ואגיד מדוע.

מדינה ערבית עצמאית, אילו הוקמה, אין לה גור' שא כלכלי. מבחינה כלכלית היא בר-מינן. היא תוכל להתקיים רק בתור טפיל על גופה של מדינת-ישראל.

מדינה ערבית עצמאית, אילו קמה, אין לה נושא חברתי-פוליטי. הסיכוי הוודאי הוא — השתלטות המופתי. המדברים על הכוחות המתקדמים מתכוונים לקומוניסטים הערביים. אני חושב אותם לאויבים לגור' פה של מדינת-ישראל ולנפשה.

תופיק טובי (מק"י):

איך אתה קובע זאת? המעשה הוכיח שאין זה נכון.

זלמן אהרנוביץ (מפא"י):

אילו קמה עכשיו מדינה ערבית עצמאית היינו עומדים לפני החזית של הליגה הערבית ולחצה בעצ' רת האו"ם להחזיר אותנו לגבולות של נובמבר 1947, אותם הגבולות שאילו כפו אותן עלינו בכוח היינו לוחמים נגדם בנשק, כשם שהיינו לוחמים בנשק אילו כפו עלינו בכוח לנטוש את ירושלים. אך גם ריב מדיני בלבד היה מכניס אותנו לקרע מעמיק עוד יור' תר עם עצרת האו"ם.

אילו היתה קמה מדינה ערבית עצמאית — סבורני כי זה היה מחזק לפרק-זמן מסויים את הליגה הער' בית, המתגבשת אליבא דכל הדעות כגורם אנטי-סור' בייטי ואנטי-ישראלי. ייתכן שנסוגתה של ברית-המו' עצות מכינאום ירושלים נעוצה גם בראיה מסויימת של הליגה הערבית ומגמותיה בתקופה הקרובה.

אך אנו מצוים גם לראיה מרחיקה לכת יותר. אנו מעוניינים ביציבות המזרח. אנו מעוניינים שלא יהיו במזרח תסיסות מלחמתיות. כיום נתון המזרח למצב של חד-גדיא ערבי: עיראק רוצה לבלוע את סוריה; סוריה רוצה לבלוע את הלבנון; עבר הירדן רוצה לבלוע את סוריה; וסבורני שמצרים שואפת לבלוע את כולן. לא היה מוזיק למדינות ערב אילו השבו גם

טחון שלושה דיונים, בהשתתפותו של שר-החוץ, בש' אלות הכריכות בהסכם שלום אפשרי עם עבר-הירדן. עלי לקבוע: הכנסת אישרה בזמנו את קו הממ' שלה ומשרד-החוץ, והוא קו של חתירה לשלום עם כל ארצות ערב, בכלל זה עבר-הירדן — עם כל אר' צות-ערב כמו שהן. במשא-ומתן המחודש עם עבר-הירדן לא היתה מצדנו כל הודאה בסיפוח; במשא-ומתן המחודש לא היתה מצדנו כל הודאה בתחולת חווה עבר-הירדן—אנגליה לגבי השטח המועמד לסי' פוח. ההפך מזה הוא הנכון. מדיניות-החוץ של הממ' שלה עד עתה הביאה שלום לישראל והוא תנאי מוק' דם לתהליך נמרץ של קיבוץ גלויות, שאותו אנו מקיי' מים; אין להתייחס לשאלה הנידונה מבלי לברר בעת ובעונה אחת לא רק את עמדת הממשלה, כי-אם גם את עמדת האופוזיציה — גם לאופוזיציה צריכה להיות פויוציה. בוויכוח זה אדבר בשמי אני בלבד.

ביחסינו עם עבר-הירדן עמדו לפנינו ארבע אפ' שריות: סטאטוס-קו לפי הסכם שביתת-הנשק עם עבר-הירדן; אפשרות של הקמת מדינה ערבית עצמ' אית בחלק המזרחי של מערב ארץ-ישראל; אפשרות של מלחמת כיבוש מצדנו; אפשרות של סיפוח.

כשלעצמי הייתי מעדיף את המצב של סטאטוס-קו ביחסינו עם עבר-הירדן על יסוד הגבולות שנקבעו בהווה שביתת-הנשק — אילו היה הסטאטוס הקיים יציב. אולם עובדה היא שהסטאטוס-קו התחיל להת' נועע; לא רק לרגל מגמות הסיפוח של עבר-הירדן וק' רק לרגל מגמות שונות של מעצמות מסויימות, אלא גם לרגל השפעת מצרים, המופתי והליגה הערבית כור' לה. הכיוון נסתמן באופן ברור: הקמת מדינה ערבית עצמאית על יסוד הגבולות שנקבעו בעצרת האו"ם בנובמבר 1947. מגמה זו הומרצה לא במעט עקב הזולת העצרת על בינאום ירושלים.

במצב זה לא יכלה מדיניות-החוץ שלנו לנקוט בקו של "שב ואל תעשה". מכאן החתירה שלנו להסכם שלום עם עבר-הירדן.

ישנן בכנסת שתי אופוזיציות הרואות מתוך יגון את איה-הקמתה של מדינה ערבית עצמאית. אלה הן מפלגת-הפועלים המאוחדת והמפלגה הקומוניסטית הישראלית. זו האחרונה אומרת בגלוי: "מדינה ערבית עצמאית על יסוד הגבולות שנקבעו בעצרת האו"ם בש' נת 1947".

מאיר וילנר (מק"י):

לא אמרתי זאת!

זלמן אהרנוביץ (מפא"י):

קראתי זאת, ואני מיעץ לך, חבר-הכנסת וילנר, להיזהר מלהתחייב לאינו עמדה...

מפלגת-הפועלים המאוחדת היא בעד הקמת מדי' נה ערבית עצמאית על יסוד הגבולות של הסכם שבי' תת-הנשק, ולגבי ירושלים הרי היא תובעת את העיר משני עברי החומות. שתי המפלגות הללו משליכות את יתרון על הכוחות המתקדמים במשולש ומעבר לו. שתי המפלגות הללו מנמקות את עמדתן בזה שעקב הסיפוח יגדל האיום האנגלי על ברית-המועצות ועל מדינת-ישראל.

— סיפוח האזורים הערביים שממערב לירדן לממלכת-הירדן ההאשמית (אהרנבוין, בגין, רויאל-נאור, ילין-מור, י. בדר, הררי) —

ערבית. ממשלת-ישראל וצבא-ההגנה-לישראל הכריעו גם הם והרחיבו עליידי כיבושים את גבולותיה של מדינת-ישראל. על מה ובשם מי אתה טוען, חבר-הכנסת בגין? איזה מוסד מוסמך מטעם העם בתוך ציון ומחוצה לה התחייב לפני שנתיים וחצי או בתוך שני תיים וחצי לגבולות המדינתיים שאתה מדבר עליהם?

אסתר רויאל-נאור (תנועת החרות):
לא צריך לחסום אותם!

זלמן אהרנבוין (מפא"י):

בנאומי בתל-אביב הבטסטר מר בגין גם על ניי מוקים סנטימנטאליים, בשם "החל מבכה את בניה" ובשם קבר-רחל. ואני מפנה את תשומת-הלב לאלפי קברים של טובי בני-הישוב אשר נפלו במלחמת יש-ראל ולאומיות המבכות אותם. מלחמה לאכספאנסיה? מי רוצה בזה? הפועלים? בעלי-הבתי? אימהות וא-בות? הנוער? צבא-ההגנה-לישראל? לא ולא!

נתן ילין-מור (הלוחמים):

אתה מוציא לעז על צבא ההגנה.

זלמן אהרנבוין (מפא"י):

מלחמת אכספאנסיה עכשיו היא גם סיכון הבית השלישי, ועליכם לומר דברים ברורים: "אנחנו מת-נגדים לזה ולזה ומציעים מלחמה". ואם את זאת אינכם אומרים לנו בכנסת — כיצד אתם מופיעים בחוצות מדינת-ישראל ומסיתים את האומה למלחמה?

אסתר רויאל-נאור (תנועת החרות):

שם דוקא נאמר שאין אנו רוצים במלחמה.

זלמן אהרנבוין (מפא"י):

שם דוקא נאמר: "החרב נחריב את הממלכה ההא-שמית".

יוחנן בדר (תנועת החרות):

תהיה לך מלחמה כשהם ירצו בכך.

זלמן אהרנבוין (מפא"י):

אין אנו מתעלמים מעובדת הסיפוח החד-צדדית ללא הזדקקות למדינת-ישראל; מחיזוק תחולתו של החוזה הצבאי בין אנגליה לעבר-הירדן על השטח המסופח; מן ההסתייגויות לגבי גבולות ישראל בהודעתה של אנגליה. כל זה מדאיג, נקודות אלו כלולות בהודעת הממשלה. על הכנסת ליפות את כוחה של הממשלה לטפל במצב על יסוד שני דברים ברורים: לא אלטרנאטיבה של מדינה ערבית עצמאית, וחתירה לשלום.

יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

מדי פעם בפעם, כאשר חוזר הוויכוח הזה בכנסת, קיים הרושם כאילו ישנם פאטריוטים צרופים מזה ודפ-סיסטים נוקשים מזה. אותו ויכוח הולך ונמשך, לדעתי, זה שלוש-עשרה שנה: מ-1937, כשהמדיניות הציונית הועמדה לפני ההכרעה להסכמתה להקמת מדינה עב-רית עצמאית בחלק של ארץ-ישראל.

חברה-הכנסת בגין תיאר לנו את הרהורי המצפון בלילות, כשהוא וחבריו עשו את אשר עשו, אני אוכל

הן על המטרות הסופיות להודינותה הקדחתנית של מצרים. אילו קמה עוד מדינה ערבית, "עצמאית", שמ-צדה תרצה לבלוע את ישראל, וכל מדינות-ערב תר-צינה לבלוע את המדינה החדשה — ההיה זה מוסף-יציבות ושלום למזרח?

כנסת נכבדה! אם סטאטוס-קו אינו קיים עוד, אם למדינה ערבית חדשה אנו הייבים להתנגד — אזי נשארת רק אפשרות שלישית, והיא — מלחמה. ובמ-קום זה ברצוני להגיד כמה משפטים לחברה-הכנסת מנ-חם בגין.

בנאומי בתל-אביב — שם דיבר בפחות ריסון מאשר כאן — הכריז מ. בגין על שאיפותיו לא רק ביחס למשולש, אלא גם לגבי הבשן ורבת-עמון.

הנימוקים הבטחוניים של מ. בגין משותפים הם לכל האופוזיציות בכנסת, והכוונה היא לתחולת החר-זה הבריטי-עבר-הירדני על השטח המסופח. אין איש בתוכנו שיוזלו בדאגה זו, אולם לאנה זו אינה חדשה. במא היתה נחלתנו במשך כל הזמן, כי ההסכם הברי-טי-עבר-הירדני קיים כל הזמן. לרגל חוזה זה התנגדו כל האופוזיציות בכנסת לכריחת שביתת-הנשק עם עבר-הירדן. אליבא דידכם לא חל שום חידוש; אליבא דירי ישנם שני חידושים: חיזוק המגמה לשיתוף צב-אי של אנגליה בשטח המסופח; מאידך — הודעתה של אנגליה לא להזדקק לחוזה זה בימי שלום.

מנחם בגין (תנועת החרות):

האם אתה מאמין בהבטחה הזאת?

זלמן אהרנבוין (מפא"י):

אינני יכול לערוב לשום הבטחה, אך הוויכוח אינו על כך מי מאמין לאנגליה יותר ומי מאמין לה פחות; הוויכוח הוא: כיצד עלינו לנהוג, ובאילו שיטה, נוכח המציאות הזאת.

מר בגין אמר מה שאמר בהישענו על נימוקים היסטוריים. אינני מקבל את הנימוקים האלה. בדברי ימי עס-ישראל בארץ-ישראל היו גבולות מדינתיים שונים ומשונים. לא הרי הגבולות המדינתיים של ימי השופ-טים כגבולות המדינתיים של ימי דוד ושלמה, ולא הרי אלה כבימי יהודה וישראל, ולא הרי אלה כמו בתקופת הבית השני. תקופה תקופה וגבולותיה המדינתיים, שהיו פונקציה במצב היסטורי מסויים בתולדות העם והארץ. ולא נגזר עלינו במשך שתי שנים להדביק מה שהעם היהודי החמיץ במשך אלפיים שנה.

מנחם בגין (תנועת החרות):

האם נגזר עלינו לוותר על זאת?

זלמן אהרנבוין (מפא"י):

לפני שנתיים וחצי היו לנו בקרב הכוחות הציבו-ריים בארץ ובהסתדרות הציונית עמדות שונות לגבי החלוקה: היו כאלה שהתנגדו בפרינציפ למדינה העב-רית; היו כאלה שהתנגדו לחלוקה, מפני שרצו מדינה ערבית בכל מערב ארץ-ישראל; היו כאלה שהתנגדו לחלוקה, מפני שרצו מדינה ערבית בשני עברי-הירדן. אך ההסתדרות הציונית העולמית הכריעה בענין זה והחליטה, בהתחשב בניסיונות ההיסטוריות, על קבלת מדינה ערבית בחלקה של ארץ-ישראל המ-

— סיפוח האזורים הערביים שמערב לירדן לממלכת-הירדן ההאשמית (הררי, בגין, שרת, לנדוי, י. בדר) —

יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

נכון מאד, ואת הדבר הזה עשינו ברגעים המתאימים. האם הגבולות שלנו כיום הם אותם הגבולות שקבענו מרצוננו החפשי, או שהם תוצאה של תנאים, נסיבות וגורמים שונים, הן צבאיים והן מדיניים, ולעתים — תוצאה של החלטות מדינות שונות בפרומו בינלאומי?

אותם החלקים שאינם בידינו הם פרי ותוצאה של נסיבות שלא היו בתחום שליטתנו, ובכלל, אין בוררים אויבים, ואפילו אין קובעים מה הם המשטרים הנחוצים במדינות אויבות, ואין חותמים שביתות-נשק עם ידידים. כל ההסכרות מעל במה זו, מהו המשטר שצריך להיות במדינות השכנות ומה רצוי שיהיה במדינות השכנות, הן אולי באמת סימפוזיון מעניין מאד, אבל אינם יכולים להיות חלק מן התכנית ומן המשטר שמדינת-ישראל צריכה להגשים. בהתאם לנסיבות נחתם חוזה שביתת-נשק, והכנסת אישרה אותו בהצבעה חפשיה וברורה. היא הביעה את אמורה בממשלה. טענו אז שזהו אקט פוליטי מובהק, המאפשר הקמת בסיסים בריטיים בחלקים של ארץ-ישראל, ולגבי אלה שטענו כך, הרי כבר אמר יושב-ראש ועדת-החקירה והבטחון: לא מוכן מה הם הארגומנטים החדשים שהם מביאים כתרומה לויכוח הזה. לדבריהם נפלה ההכרעה או ולא עכשיו. אולם כבר אז היתה הזדמנות להגיד שבסיסים — יהיו בריטיים או של כל מדינה אחרת — בחלקים שאינם שלנו, לא אנו יכולים לקבוע מה הם. אנו לא נוכל למנוע את הלבנון מלתת בסיסים לאמריקה, אם הנוצרים יתגברו שם על המוסלמים. אנו לא היינו מונעים מכל מדינה ערבית עצמאית לתת בסיסים אפילו לשטן עצמו, אלא אם נכבוש את החלקים האלה. אם רוצים בכך, יאמרו זאת ברור מעל במת הכנסת. ישנו אולי אדם אחד עקבי, והוא חבר-הכנסת ליון-מור, המודיע קבל עם שעלינו לצאת למלחמה ולכבוש את החלקים האלה. שמעתי בהקשרה את דברי חבר-הכנסת בגין, שדיבר על תכנית הממשלה העתידה לבוא לאחר ממשלה זו. אבל מה הוא מציע לממשלה זו? האם הוא מציע לה להפר את הסכמי שביתת-הנשק ולצאת למלחמה? או כן הוא הדבר יגיד זאת ברורות. האם לצאת למלחמה בגלל אותם הבסיסים שהוקמו עקב שביתת-הנשק, היינו: נגד אנגליה? יגיד נא ברורות, נדון בזה ונחליט. ייתכן שזוהי תכנית, אבל עדיין לא שמעתי אותה מעל במה זו.

ומצד שני לא ברור לי מה תהא התלונה שנגיש למועצת-הבטחון לפי הצעתה של מפ"ם. הממלכה ההאשמית הירדנית אינה חברה באו"ם ואין מרות האו"ם חלה עליה. האם התלונה תהיה נגד אנגליה, על שיש לה הסכם עם הממלכה ההאשמית, או על שהכירה בנו דה יורה? או בגלל ההצהרה שלא תקים בסיסים בימי שלום? על מה נבסס את תלונתנו? ובכלל, מה האמון המפורז, הפתאומי, בהחלטות מועצת-הבטחון?

בגלל פטישו של יושב-ראש הכנסת, המודיע לי שעבר הזמן שניתן לי, עלי לדלג על כמה וכמה דברים שעוד היה ברצוני להגיד, אולם נדמה לי שאי-אפשר לסיים את הדיבור על הדיון הזה — ותמהני על כך שאיש לא הזכיר זאת — בלי להזכיר את ההצהרה המאזינת של ברית-המועצות. אינני יודע מתי להקשיב לגאומי סיעת מק"י, ואינני יודע אימתי נאמרים דבייהם לפני הסטיה האופורטוניסטית ואימתי לאחריה. מתוך צער בעלי-חיים לא אגע בהם.

להגיד, בכל אופן בשמי אני, שהיו לי הרהורי-מצפון לא מעטים בשעה שהכרעתי לטובת החלוקה. עשיתי זאת מתוך עוז של מצפון, כי הרבה יותר קל להפסיק באספות-עם, ואפילו בכנסת הזאת, ולדבר על הגבולות ההיסטוריים של מדינת-ישראל, מאשר להסביר לעם כרוך ונוכחות, שעלינו להשיג את הניתן להשיג, ויהיו אלה אפילו גבולות מקוצצים, כדי שנוכל להגיע למטרותנו ביתר מהירות.

מוספני אם קרה לעתים קרובות בהיסטוריה, שכת-נית מדינית הוכתרה בהצלחה ובנצחון גדולים יותר מתכניתה של אלה שדגלו בחלוקה, לעולם לא היינו מקב-לים את החלטת 29 בנובמבר 1947 ולא הסכמנו בא-רצון, מתוך כפייה, מתוך ראיית הנולד, מתוך הכרת המציאות, למדינה עברית בחלק של ארץ-ישראל. לא היו מועי-לות כל העובדות וכל הפעולות, שחבר-הכנסת בגין וחבריו סבורים שעלידיהן הביאו את המדינה, אילולא התכנית הציונית, הרשמית, המוכרת והמאושרת בקונגרס ציוניים.

מנחם בגין (תנועת החרות):

הקונגרס האחרון דחה תכנית זו בהחלטה מפורשת. הוא אסר עליכם ללכת ללונדון.

שרי-החוף מ. שרת:

הוא לא דחה, לא נכון!

יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

כולנו חפצים ומשתוקקים לדברים רבים, אבל צריך לדעת לכוון לשעה שאפשר לקבל ולהשיג את הדברים, ולא להחמיץ הזדמנויות. עליידי זה שמדינת-ישראל הסכימה לגבולות החלוקה, לא חדל קבר רחל להיות כבר אמנו ומערת המכפלה תהיה תמיד אותה מערה שבה קבורים האבות; אפילו יריחו תוסיף להיות אותה יריחו שנפלה לקול השופרות; והתנין על הגבולות ההיסטוריים שבו לא ישנתה לעולם.

אולם דבר זה לא מנע מאתנו להסכים ברגע הנחוץ והמתאים לאותם הגבולות שיכלו להיות בידינו. האם נלחמנו פחות על אותם החלקים שלא הוכרו בגבולות החלוקה של 29 בנובמבר 1947? האם לא עשינו כל אשר יכולנו באותם הרגעים, במצב המתאים, בשעת המלחמה, לכבוש את החלקים שהיו מחוץ לגבולות שהוכרו בגבולות החלוקה?

חיים לנדוי (תנועת החרות):

ודאי שלא עשיתם.

יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

רק אתם עשיתם זאת! ...

חיים לנדוי (תנועת החרות):

הגויים הפסיקו וממשלתנו נכנעה.

יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

צריך גם לדעת מתי להפסיק ברגעים של הפוגה.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

צריך גם לדעת מתי לא להפסיק.

צד, ועשתה זאת שוב ב־1944. זוהי השוואה מאד לא טובה בשבילנו, שאנו רוצים לבנות בשלום עד כמה שאפשר ורוצים ליצור את ההנחות הריאליות הנחוצות בשביל בנינו.

בוויכוחים מסוג זה אנו מליטים בערפל את המציאות שלנו, שהרי כאן אנו נמצאים בפניה נידחת מבחינה כלכלית, מבחינת ההתפתחות החברתית. על כרחנו עלינו לכנותה „פינה נידחת“, באשר הזהה פתהות הסוציאליזם הציביליזאטורית פסחה על חלק זה של כדור הארץ.

ומנקודת־מבט אחרת, מנקודת־מבט של גיאוגרפיה פוליטית — אנו נמצאים בנקודת המוקד, באחת הנקודות המרכזיות של כדור־הארץ, ואם ישנו הצל הבא מחמת החשש למלחמת־עולם שלישית — הרי הוא מצל על המדינה הזאת. אם אנו נתונים במצב כזה ומעריכים את מצבנו הערכה כזאת — אנו נצווים לעשות, בדרךנו הפוליטית, כל מה שמונע החשש המשבר הגדול והתקרבות הקרב הגדול השלישי בדורנו. עד כמה שהדבר נתון בידינו — אסור לנו לעשות צעד כלשהו שיוכל להחיש ולפורר ולפוצץ אותה פינה שהתחלנו לבנותה, שהתחלנו רק עכשיו לבנוחה. אם אפשר, בשביל הדרך הפוליטית שלנו, למצוא הסכמה — תהיה זאת הסכמה של ברית־טניה, או הסכמה של ארצות־הברית, ואני מקוה, בסופו של דבר, גם הסכמת ברית־המועצות — נהיה ברוכים, אבל את דרכנו אנו צריכים ללכת מתוך הכוונה של ההיים.

כיהודי מאמין אני אומר שלא הישגתי ואינני משיג עד היום את הקרבן הגדול של ששה מיליון יהודים, שאומתנו הקריבה במלחמה הזאת. ונחמה פירחא מצאתי בזה שנשארה הפינה הזאת, ממש לפי ליטה, ויכולנו כאן לבנות; וכיהודי מאמין, מאמין בן מאמין, אני חושב שהתפקיד של דורנו, בתקופתנו אנו, הוא — לבנות, ולמנוע כל דבר, כל זמן שלא תהיה פריבוקאציה, שיכול להפריע לבנין זה.

אני מצטער מאד שאנחנו כאן צריכים להתווכח על סיפוח במקום שיכולנו להתווכח על יסודות מוצקים של הסדר כללי של מצב המדינה במורת הקרוב, בכל אופן כלפי שכננו הקרוב ביותר. אבל אם נגדנו עומד עולם ערבי מפולג, ואם אפשר בכל אופן לבוא לידי איוו הבנה, ותהיה זמנית, עם חלק אחד של הערבים הערבי הזה — הרי יש לעשות כך. כי עלינו לשיי מור על כל שיפת דם יהודי שנשארה בתקופתנו זאת.

אמר קודמי, שהכרעה עקרונית בנוגע לחלוקה כבר היתה פעם — היא היתה לא רק בכנסת, היא היתה בטרם קמה הכנסת, שאילמלא היא לא היו קמות לא הכנסת ולא המדינה. לכן, אני אומר, אם יש דרך מסויימת שהאומה החליטה עליה, דרך מסויימת שהיא שנתנה לנו את המדינה הזאת — אנו גם מצווים לפי עמים ללכת בחלק מאותה הדרך שאינו נעים לנו, לא נעים לא בדרך הזה ולא בדרך הבאים.

אחרי ימי המצור על ירושלים שמעתי מפי הרב ברלין ז"ל, שהיה מתנגד נלהב לחלוקה, ששוחח עם מלמד ירושלמי ושאל אותו, מה הוא חושב על החלוקה וענה: „חשבתי תמיד שצריכים להתנגד, מפני שאסור לוותר על חלק מארץ־ישראל“. שאלו הרב ברלין, מה דעתו עכשיו, לאחר שניתנה לנו מדינת

אבל הייתי שואל את סיעת מפ"ם, שאמרה לא פעם שכל מגע עם ממשלת עבר־הירדן מביאה לידי עמדת ברית־המועצות נגדו וקובע אותה כאויב לנו...

יצחק בן־ארהן (מפ"ם):

אף פעם לא אמרנו זאת, אין שחר לדברים האלה, אין הם נכונים.

יוהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

אמרתם זאת לא רק מעל הבמה הזאת, כייאם גם בוועדת־התחקיר והבטחון, תמיד נשאלה מפיך ומפי הברוך, חבר־הכנסת ריפטיין, השאלה, לשם מה עלינו לנהל משאומתן עם שכיר אנגליה, שכיר האימפריאליזם, ולכן רום עליידי כך לשנאת ברית־המועצות.

יצחק בן־ארהן (מפ"ם):

אני חוזר ואומר שדברים אלה אינם נכונים.

יוהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

הדברים האלה כתובים שחור על גבי לבן, ואפשר לעיין בפרוטוקול.

בהודמנות זו אני חושב שמן הראוי לכנסת הזאת לקבוע שמדינת־ישראל וממשלתה צריכות להמשיך גם להבא במדיניות החוץ המשתולת דאוג; לאינטרסים שלנו, לאינטרסים של מדינתנו, בלי לחשוב איזה רושם יעשו דברים אלה על המערב או על המזרח, רק בדרך עקיבה זאת נשיג את אהדת המזרח והמערב גם יחד, ונהיה מדינה בעלת עצמה, שרוחשים לה כבוד.

יוסף בורג (החזית הדתית המאוחדת):

כנסת נכבדה, הוויכוחים האלה שאנו מנהלים היום, כוויכוחים קודמים שהיו לנו בתקופת קיומה של הכנסת הראשונה לישראל, יש בהם גרעין פרובוקאטיבי — אם כי אינני אומר פרובוקאטורי. אני אומר כך, מפני שוויכוחים מסוג זה יוצרים מצב קל לאושר יזציה, אפשרות קלה להביא לפני הבית, ולא רק לפני הבית, את האימפונדרבילים, ולבוא לידי הנזחה בהערכת אותם הדברים הנקראים פונדרבילים, דברים הניתנים למשקל ולהערכה ריאלית וריאליסטית. ויכוחים אלה נותנים אפשרויות להעלות סיסמות, להביא האשמות היסטוריות בלתי־מבוססות ובלתי־מושלמות. קל לדבר על משק־הכנפיים של ההיסטוריה, ולהזכיר, אם כי לא במלים מפורשות, את גאמבטה, ואולי גם את גאריבאלדי, אבל קשה להתמצא ולמצוא את הדרך וילנר לדבר לפי הלוח של חודש מאי, לפי ההוראות שקיבל לחודש זה, באווירה כזאת קל לשלוח את הנציגים הפוליטיים של מדינת־ישראל לכתובת של מדינה פרוגרסיבית ערבית, לכתובת שאינה קיימת, ואשר לנו אין הכוח והרצון, או גם הכוונה, לבנות את הבית בשבילה, כפי שחבר־הכנסת ברייהודה מציע לנו.

על הדברים שאמר לפני חבר־הכנסת בנין, אעמוד אחר־כך במיוחד, אם הזכיר כאן את ההיסטוריה משנת 1871, ההיסטוריה של אלום ולוטרינגיה, היה צריך להיות נאמן להיסטוריה של המדינה הזאת, שבשנת 1681 נלקחה מן הגרמנים; ב־1870 עברה לצד השני; ב־1918 שוב עברה חזרה לצרפת; ב־1940 החליפה

— סיפוח האזורים הערביים שממערב לירדן לממלכת-הירדן ההאשמית (בורג, בן-אהרן, פרמינגר, לוביאניקר) —

הסכמנו, בה בשעה שאנו לא הסכמנו ואין בדעתנו לעשות כן. אנו אומרים שהסיפוח הוא אקט חד-צדדי, והאומרים דברים אלה אומרים דברים ברורים למדי.

אליעזר פרמינגר (מפ"ם):

אתה רוצה בסיפוח דו-צדדי?

יוסף בורג (החזית הדתית המאוחדת):

אני מתנגד לספחת של וכחנות! אני רוצה להור סיף ולומר: ההיסטוריה היהודית מוכרעת לפעמים בחדשים ובימים, אבל איננה נמדדת רק לפי שעות ולפי צו השעה. ההיסטוריה היהודית לא התחילה את מול והיא לא נגמרת היום. ההיסטוריה הישראלית איננה חיה רק מפי הכרזות חד-צדדיות, אלא היא חיה מפי הכרזות שמלמעלה. אני חושב שמתפקידנו, במצב זה, אולי, למצוא אותו השביל שאינו נמצא תמיד בקו הישר, אבל נמצא בין אותה המטרה העילאית ובין אותה הנחיצות שהשעה מחייבת אותו.

אני חושב שעל כל חלקי הבית להיזהר מהפרזה בהעמדת השאלה, על כל חלקי הבית להימנע מהחלטת עמדת הממשלה בדבר אשר בנפשנו הוא.

פנחס לוביאניקר (מפ"ם):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה. בכל תקופה התפקיד המרכזי שבחיי האומה הוא החוק העליון הקובע את דרכה המדינית כלפי פנים וכלפי חוץ. בראשית דרכנו היה התפקיד המרכזי צירוף דונם לדונם, אדם לאדם וגרוש לגרוש, והוא שקבע את מדיניות החוץ של עם ישראל. באה תקופה שניה והתפקיד המרכזי בה היה השגת עצמאות ממלכתית כמעט בכל התנאים, והוא שקבע את הדרך המדינית של האומה. אנו עומדים היום בתוך תוכה של תקופה שלישית, שבה התפקיד המרכזי הקובע את הדרך המדינית בבהירות ובאכזריות, ללא ברירה כלשהי, הוא התפקיד המכריע של קיבוץ גלויות. כל השאלות האחרות, והשבויות יכולה להיות גדולה או קטנה כפי לעצמה, הופכות לשאלות ממדרגה שניה או שלישית, והעלאתן בתקופה זו, בלי שמירת הרלציה המדינית ביניהן לבין הצרכים המרכזיים של התקופה הזאת, יכולה ליהפך גם לגורם שלילי. בתקופה זו יש קריטריון אחד ויחיד למדיניות הישראלית: מה מועיל לתהליך הבריאה המלא סכנות היחידה האוצר בתוכו את כל התקוות ההיסטוריות העבריות בשעה זו. הוא התהליך של קיבוץ גלויות. והתפקיד הזה הוא המכתיב לנו — אם רוצים בכך או אין רוצים בכך, אם מקבלים את הדבר בקלות או בכבדות, כיסוד עיקרי של מדיניותנו בתקופה זו — את השאיפה לשלום. לא מלחמה ולא התברכות מלחמתית, לא הכנות דברניות לצחצוח החרב, בות, כ"אם יצירת אתמוספירה ותנאים שיאפשרו לנו לרכוז את מלוא כוחנו, את מלוא יכולתנו, לתפקיד של בנין כוחנו. אנו יודעים שגם אם נרכוז את מלוא כוחנו ואת מלוא יכולתנו, ספק אם זה יספיק למילוי התפקיד האחד הקובע בהיסטוריה שלנו בשנים אלה. אם זהו התפקיד, הרי צריך להיות ברור שמסקנתו השניה, שממנה אינו מופלט, אם נקבע את חשבונותינו הלאומיים ולא חשבונות מפלגתיים תכסיסיים, ביחס לכלל העמים, בלי יוצא מן הכלל — חוץ מעם אחד,

ישראל? והשיב: „אני בעד, מתוך אותו הנימוק: אסור לוותר על כל חלק מארץ-ישראל.“ אני אומר זאת לכל אלה שרוצים כאן להרים את הדגל של ה"אנדצילום" למיניהם.

שמענו כאן, מפי חברי-הכנסת בנין, תארים לחזית הדתית, שאינני יודע אם הם לשבח או לגנאי. הוא ציין אותנו כפורשים מן ההבטחה האלוהית. אין אנו פורשים מן האמונה שאלוהים יקיים מה שהבטיח.

יצחק בן-אהרן (מפ"ם):

מה אתם מקיימים בינתיים?

יוסף בורג (החזית הדתית המאוחדת):

אנחנו מקיימים את המצוות שאתה רוצה להנחית.

אליעזר פרמינגר (מפ"ם):

ומכריחים אחרים לקיימם!

יוסף בורג (החזית הדתית המאוחדת):

ביום שני, בהמשך הדיון על החוקה, אענה על שאלות מסוג זה. בעצם לא כדאי לענות על שאלות כאלו.

בכתבים שלנו אנחנו לומדים ולמדנו את הדברים שעל הדור לפני המשיח לעשות. מדובר על ייסורים — זאת קיימנו עד הטיפה האחרונה. אומר אולי משהו יותר קל. כתוב: אין בן-דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס. גם את זאת אנו מקיימים, בעזרת שרי הכספים שלנו.

אנחנו למדנו בכתבים שלנו שעל הישוב לבנות קודם בארץ-ישראל — לא לבנות את כל ארץ-ישראל, אלא בארץ-ישראל. עלינו לקיים כאן חיים של מוסר וטוהר — אנחנו משתדלים לעשות דבר זה. לכן אינני גורס שיינתן לנו התואר של פורשים מן ההבטחה האלוהית. מי שמשתדל לחיות לפי הצווים של תורת האלוקים, הוא, אני מקווה, יהיה ראוי לראות בקיומה של ההבטחה האלוהית.

ואין דבר גרוע יותר, שמתנגד להגינות ההגיון של הוויכוח — כדי לא להשתמש במלה שמקורה בשפה היוונית — כשמעמידים זה מול זה נכונות רגעית, המבוססת על מומנט מטיים, וכאנטיזה לזך חיים הבטחה שיסודה בנצח, בקיום בעתיד — אינני יודע אם עתיד קרוב או עתיד רחוק.

היהודים שנשארו מאמינים באלוקים ובהבטחותיו נשארו נאמנים לירושלים, לכל ירושלים, לקבר רחל, לחברון ולכל הארץ, כאשר ישבו על גדות הדיניסטר ועל נהרות גרמניה, קל וחומר שיישארו נאמנים גם לקבר רחל וכל מה שיש בארץ, כאשר הם יושבים כאן בירושלים ובפרוודני ירושלים ובכל מקום שזכינו לשבת עד עתה.

לכן אינני גורס את האליבי שמר בנין רוצה לתת מראש לממשלה שתבוא, ואשר, כנראה, כך הוא חושב, לא תהיה כמתכונת הממשלה הזאת.

אני חושב שהדברים שאמר באי-כוח הממשלה הם דברים ברורים. הסיפוח הוא אקט חד-צדדי, הסיפוח הוא אקט שאנחנו לא נשאנחנו לא אתה כמנו לו. להיפך, אני חושב שזה מוזק אם האופוזיציה בבית הזה מעמידה פנים ומתארת את הדבר כאילו אנו

— סיפוח האזורים הערביים שממערב לירדן לממלכת-הירדן ההאשמית (לוביאניקר, וילנר, בן-אהרן, ציולינג, בגין) —

מים ולא עם הממשלות, משמעות הדבר — אם יש לדבר בכלל משמעות — התנגדות לשלום למעשה ולא לתר. אם יחד עם זה גם אין אומרים מלחמה, הרי מזדהים — והיהוזה חברי מפלגת הפועלים המאוחדת — עם תכנית טרוצקיסטית מובהקת: לא שלום ולא מל-חמה.

אפילו חבר-הכנסת וילנר שגה בגיאה המורה. אני חושש שהוא עלול להיות נידון על כך למלקות אר-בעים חסר אחת. מה הציע פה? הוא הודיע שהוא בהחלט בעד שלום, אך היו לו כמה „אבלים“, ומתוכם נתברר דבר אחד: שאין אפשרות להגיע לשלום זה למעשה. הוא הודיע שהוא נגד מלחמה.

בעד מה הוא חבר-הכנסת וילנר — בעד מצב של „לא שלום ולא מלחמה“? לא היה זה מדאיג אותי כל-כך, אילו היו חברי מפלגת-הפועלים המאוחדת וגם חברי המפלגה הקומוניסטית הישראלית שוגים בסטייה טרוצקיסטית — לא אני הוא המוכן לראות בזה פגם — אילו היתה סטייה זו טובה לגופו של ענין; אולם מצב של „לא שלום ולא מלחמה“ מה פירושו? ייתכן שזה יהיה המצב למעשה, הואיל וקיימים די כוחות הפועלים בפנינת-עולם זו, ולא תמיד רק אותם הכוחות המכונים „אמפריאליסטים“, המעוניינים בהחזקת חלק עולם זה במצב של תסיסה בלתי-פוסקת, במצב של אי-בטחון ואי-ירצון להסדיר את היחסים ואת החיים. ייתכן שלמעשה כזה יהיה המצב, אבל האם אנו — המדינה הצעירה, המרוכזת כולה בתפקיד העצום של בנין אומה מחדש, מתוך שבטים ורסיסי שבטים יהודיים מכל חלקי העולם — יכולים להיות מעוניינים בקיום מצב זה של אי-בטחון, המכריח את כולנו לעימוד יום-יום, שעה-שעה ורגע-רגע לפני אפשרות של פירענות קשה ביותר ולהקדיש לה את רוב מרצנו, במקום להקדישו לתפקיד החיוני, המכריע והקובע?

אהרן ציולינג (מפ"ם):

האם הצבא הבריטי יבטיח את הבטחון הזה?

מנחם בגין (תנועת החרות):

האם החווה ימנע מצב כזה?

פנחס לוביאניקר (מפא"י):

חבר-הכנסת אהרן ציולינג, לשם בטחון אינני זקוק לא לצבא בריטי ולא לצבא סובייטי ליד גבולי, אולם אשאל אותך שאלה פשוטה עד מאד: האם אתה מציע שאנו נכריז מלחמה על בריטניה הגדולה, אם לא תעזוב חלק זה של העולם? האם אתה מציע שאנו ניכנס למלחמה זו? דבר זה אינך מציע, אם כן, אתה מציע לנו רק דיבורים ריקים על „הסכנה האורבת“, שאיננה תלויה כלל ברצוננו, — כפי שאין הדבר תלוי ברצונם של אחרים, אם צבא אמריקני או צבא סובייטי נמצא לפי החלוקה האזורית בחלק זה או אחר של העולם. אם זאת היא עובדה שאינה תלויה בנו — כמה אנו מעוניינים בתקופה המכרעת הזאת? בהגברת מצב אי-הבטחון? בהפיכת כל יסודות החיים וביטול כל אפשרות של הסדר? או שאנו מעוניינים — אם זה בכלל בגדר האפשרי, וייתכן שאין כלל אפשרות כזאת — לחפש ולהשתדל למצוא מוצא כל שהוא למצב של יציבות, בטחון וחיי שלום?

הוא העם הגרמני, שאיבת נצח לנו כלפיו — שאנו רוצים לשכוח את פרקי העבר; ולכל העמים יש פרקי עבר קודרים למדי ביחסיהם אלינו. פרקי עבר שבהלם טושטשו ובהלם ג; לא טושטשו עד היום הזה, אך אין ברצוננו לבנות על היינו ומדינתנו על יסודות איבה והסתה, שנתה ושנאה, כיסוד מוסד של חיי היהודים דים במדינתם. אינני יודע אם זה יינתן לנו. אין זה ענין חד צדדי, אבל במידה שהדבר תלוי בנו, צריך לקבוע שרצוננו עז לפתוח דפים חדשים עם כל העמים כולם בלי יוצא מן הכלל. (קריאה: גם עם האנגרים לים?). גם עם האנגלים, וגם ברית-המועצות, למרות שהעליה משם אסורה ולמרות שציונים עדיין יושבים בכיביר, למרות שכל גילויי חיים יהודיים אסורים שם. רק חשבון אחד לנו — חשבון המחר וההדדיות.

מאיר וילנר (מק"י):

הסתה נגד ברית-המועצות, זהו החשבון.

פנחס לוביאניקר (מפא"י):

המהנחת-יסוד זו נובעת מסקנה שלישית. אין זה מתפקידינו להוציא את הערמונים של מישוה מן זאש העולמית הקרה או החמה.

מדינת-ישראל לא נוצרה כדי לשנות יחסי כוחות עולמיים. יכולה להיות לכל אחד מאתנו הערכה זו או אחרת על החלוקות הנושיות והאזוריות בעולם, אנחנו יכולים לחשוב אותן לדבר חיובי או שלילי, אך אין זה תפקידה של מדינת-ישראל לשמש מכשיר בידי מישהו במלחמה זו ולשמש אמצעי לשירות אינטרסטים אלה או אחרים של צד זה או אחר במערכה העולמית.

אם אלה הן המסקנות ההכרחיות שאין מפלט מהן, הרי יש לשאול — אם אתם רוצים: שאלת זם, ואם אתם רוצים: שאלה ענינית מאד — מה תכליתו של הוויכוח הזה? חבר-הכנסת בגין דיבר, דיבר יפה עד שהגיע לסוף-פסקו, ומתוך תמהון והקלה יוצאים מן הכלל חשבת-לעצמי: לשם זה בא הוויכוח? לשם הו-דעה זו? הוא מודיע עכשיו להיסטוריה העברית שכאשר הוא יהיה ראש ממשלת ישראל לא יכיר באך טים מסויימים של ממשלה זו. ניהא, אני מקווה שנדא: לכך שההזדמנות הזאת לא תינתן לו כל-כך מהר או שלא תינתן לו לעולם. אבל האם לשם זה צריך להטריח את עם ישראל, את הכנסת? מה הוא מציע בוויכוח זה מחוץ לדברי הסתה, לדברים הבנויים על איבה לשמה, ועל איבה כיסוד מוסד למדיניותנו? מחוץ לתכנית הרווייה שנאה ואיבה, שנאה ואיבה — היום לזה, מחר לזה, בעצם לכל הסובב אותנו בחלק עולם זה?

היו נאומים של אחרים, חברי מפ"ם, מק"י, הציונים הכלליים, מה תכלית ויכוחם הם? אנשי מפ"ם מודיעים שהם בעד שלום אבל הם יחד עם זה מסתייגים ואומרים שהם בעד שלום לא עם המדינות הקיימות, כייאם עם העמים שעדיין אינם מאורגנים באופן ממלכתי.

יצחק בן-אהרן (מפ"ם):

זוהי ציטאטה? מי אמר זאת?

פנחס לוביאניקר (מפא"י):

בר-יהודה אמר זאת, ואני מצטט בדיוק, חברי הכנסת בן-אהרן, כאשר אומרים: בעד שלום עם הע-

ישיבה קל"ה, ט"ז אייר תש"י (3 מאי 1950)

-- סיפוח האזורים הערביים שממערב לירדן לממלכת-הירדן האשמיית (לוביאניקר, רזיאל-נאור, בן-אהרן, שפרינצק, שרת, בגין) --

הישיבה נחדשה בשעה 20.10.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו מחדשים את הישיבה. רשות-הדיבור לשר-החוץ.

שר-החוץ מ. שרת:

ההתרגשות הכנה שבאה לידי ביטוי בוויכוח הזה, סביב ענין הסיפוח, במידה שהיתה כנה, ראויה לתשומת-לב. ההתרגשות הזאת איננה נחלת הבית הזה בלבד; היא נחלת המונים גדולים בישראל, וטבעי הדבר שיהא כן. יש לקוות שכל הגורמים הנוגעים בדבר, אם קרובים או רחוקים, יביאו אותה בחשבון. אין מדינת-ישראל יכולה להיות אדישה לגורלו של שטח הקשור קשר היסטורי כה אמיץ בשטחה היא ואשר משטרו ומעמדו הצבאי עשויים להשפיע השפעה ישירה על בטחונה. הממשלה הכריזה, ואני רוצה להשתמש בהודמנות זו להכריז שוב, כי לדידנו, לפי מצב הדברים כיום, השאלה נשארה פתוחה; כי בלי הסכמתנו ובלי שיתוף פעולתנו, אשר טרם ניתנו, שום משטר אינו יכול לראות את עצמו באותו שטח כמשטר יציב ובטוח. מגמתנו היא ליציבות, לבטחון ולשלום — שלנו ושל כל סביבתנו. אבל רק בשותפות אתנו ובהסכם אתנו ייכוננו היציבות, הבטחון והשלום.

אמרת: ההתרגשות הכנה ראויה לתשומת-לב, ויש לקוות כי תעשה את הרושם שהיא ראויה לו. אכן לא כל התרגשות שהובעה בוויכוח זה ראויה להגדרה זו של התרגשות כנה. כאשר חברי-הכנסת בגין מסלף במזיד את עמדת הממשלה ומציג אותה כאישור מפורש לסיפוח, הוא אינו חושב כלל על כך שהוא הורס בזה במו ידיו את הבנין שהוא מנסה כאילו לבנות. אבל לאמיתו של דבר אין הוא מתכוון כלל לבנות בנין; כל מגמתו היא להרוס את מעמד הממשלה, וגם בזה הוא נכשל. בעצם, הוא טחן כאן קמח טחון והעלה קבל על ועדה תלה. הוא נטל כל ערך מהתורמה שיכול היה לתרום לביטוי ההתרגשות החיובית על ידי חידוש המליצה הנכונה והעקרה על שני עברי הירדן, על הבשן ועל הגולן.

מנחם בגין (תנועת החרות):

היה זמן שגם מדינה עברית היתה בעיניך פראזה נכובה.

שר-החוץ מ. שרת:

בעצם, אם להקשיב לו, אזי מה כל הרעש? הוא בעצמו שלל כל ערך מדבריו. הרי עיקר טענתו היתה כי אנו סתמנו זה מכבר על הפרשה הזאת כולה את הגולל וחתמנו על גזר הדין — כאשר כרתנו שביתת-נשק עם עבר-הירדן. אם כך הדבר, מה משמעותו ומה ערכו של הוויכוח שבא באיחור כה רב? כבר נאמר כי המדיניות ההיא, אשר הביאה אותנו להתימת שביתת-נשק עם עבר-הירדן, עם מצרים, עם הלבנון ועם סוריה, נקבעה על דעת הכנסת וזכתה בתמיכה מאוחדת וניצחת של העם כולו. חברי-הכנסת בגין, לפי מסורת סיעתו שקידשה את הסילוף כאמצעי כשר במערכה מדינית, סילף גם את דבריו במערכת הבחירות שקדמה לייסוד הכנסת הזאת. אני לא נטלתי

אני משתומם מאד, שאנשים רציניים המייצגים מפלגות שלמות בישראל, הרשו לעצמם להציע לנו להביא את הענין בפני מוסדות א"ם. ייתכן שבתור הצעת השתמטות של מפלגות היודעות שהרוב לא יקבל, לנה, היא פותרת את השאלה; אולם עליכם לחשוב ולהניח לרגע אחד שהרוב יקבל את ההצעה „הנכונה“ הזאת. אני מניח שאפילו הנציגים של המפלגות הדתיות יסכימו אתי, שאי-אפשר לנו למחות בפני א"ם נגד הסיפוח שנעשה על-ידי עבדאללה, בשם ההבטחה האלוהית; ספק אם הפרניציפ הזה מחייב את א"ם.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החרות):

אך ייתכן שזה מחייב אותנו.

פנחס לוביאניקר (מפ"ם):

אם כן, אפשר לבוא לא"ם בשם מסמך אחד בלבד. מבחינת א"ם פוגע הסיפוח רק בדבר אחד: בהחלטת העצרת משנת 1947 על הקמת מדינה ערבית עצמאית. רק בזאת אפשר לנמק את המחאה ואת הפניה שלנו. האם אנו מעוניינים להחזיר את הגלגל אחורנית בנקר דה זו? אני יכול להרשות לעצמי, הואיל ואינני שר-החוץ, לומר עוד דבר באופן לגמרי לא-פוליטי: האם זהו הסיפוח היחיד שקם ונהיה במשך השנה האחרונה שלא לפי החלטת א"ם? האם זה היה הסיפוח החשוב ביותר מבחינת טריטוריאלית ופוליטית? אם אנו מטילים את הענין על שולחן א"ם — האם יספלו בו רק בגבולות השאלה הנוחה לנו ולא בגבולות הרצויים לאחרים? ובמקרה זה, האם אנו מעוניינים לחדש את האקטיביות של א"ם, שהראה את יכלתו הרבה בפתרון שאלותינו, ולעשות אותו על-פי תביעות-ראנו פוסק בהלכות ארץ-ישראל, גבולות, מצבים וסיפוחים? האם אין זה מעשה של שטות ואיבוד עצמנו לדעת, אם נלך בדרך זאת? מהי התבונה המדינית בכך שאנו נזמין מרצוננו את הגורם השלישי המפוסק ונמנה אותו שר-פט בכל הענינים וביחס לכל העובדות שנחתו ונוצרו בתקופה זו, שברובם אינם לרעתנו? האם כבר שכחנו את הפרקים שלמדנו, וביניהם פרק ירושלים, את ההר-דעה המשונה שהשמיע נציג מדינת הסובייטים בענין נצרת, עמדה מסיימת שהושמעה מפי נציגים אנגליים גם תוך ההודאה דה יורה במדינת-ישראל, ועמדה מסור-יימת הקיימת עדיין בפעולות הסטיית דפארטמנט הא-מריקאי? כלי זה כבר הוכיח את כשרונו לסבך, להקשות ולגרום לנו מצבים המורים. אם כן, מהי התבונה הציונית והממלכתית בהצעה זו?

רבתי, גרמתם לוויכוח שערכו הוא בוויכוח בלבד; ערכו ביכולת האורטורית המתגלה בו; תכליתו היא אפס. כי תכלית הוויכוח הזה אינה ענין של בחירה חפשית, שתיקבע שוב, כפי שכבר נקבעה כמה פעמים בכנסת זו בשעת ויכוחים מדיניים; מדיניות של שלום, מדיניות השואפת ליציבות ורצון להסדר. ההודעה השקולה והאחרת של הממשלה, שנמסרה בפרשה זו של הסיפוח בשעה זו, היא היחידה שיכולה וצריכה לשמש בסיס לקביעתה של הכנסת.

יצחק בן-אהרן (מפ"ם):

הנאומים שלכם הסתייגו אפילו מנקודה זו.

הישיבה נפסקה בשעה 19.00.

היהודי, להגיע למעמד ממלכתי ולעצמאות מדינית בארצו. אבל המזימה הזאת לא קמה והוועד הפועל הציוני ברובו המכריע אישר את המדיניות שנקטה ההנהלה הציונית של אותם הימים, מדיניות שפירושה היה לא רק להתפשר עם מדינה בחלקה של ארץ-ישראל, אלא לכוון את הדברים לידי כך, לנקוט יומה בענין זה ולעשות הכל כדי להביא לידי פסק הלכה בינלאומי בעד מדינה יהודית. ושוב — אם לא בכל הארץ או לפחות בחלק ממנה, בחלק גדול ככל האפשר. העם כולו אישר את המדיניות הזאת. ציונים ולא ציונים, יהודים מכל החוגים, אישים, מוסדות, ארגונים והמוני העם ברחבי ובכל, לבם הלם עם אלה שעמדו אז במערכה, בארץ ובשער האומות, על אישור הדין והשבון ההוא. לא היתה קהילה, לא היה חוג ולא היתה אישיות חשובה, אחת היא מה היה עברה ומה היו קשריה עם התנועה הציונית לפני כן, שלא התגייסו לעזרה, כי רעד חלף את גוף האומה באותם הימים, רטט של קדושה וחרדה. כי היתה זו שעת סגולה. נפ"תו שער־ישמים וזאת היתה השעה להשיג את הדבר שדורות חלמו ולחמו עליו, ובשמו עלו לגדרום על קיר דוש השם. העם כולו נתן אישור מזהיר וניצח לתוצאה שהושגה, כאשר חגג בהמוניו במוצאי יום ה'29 בנובמבר 1947, את הנצחון הגדול שנחלנו אז. נחשולי גיל פרצו מלב העם בהמוניו במאץ וברחבי הגולה, בלי הבדל זרם ומפלגה — אלה שהתנגדו למדינה יהודית, אלה שנתנו את המשימה הקדושה הזאת לקלס ואלה שמשום תפיסת מרובה איימו לחבל בהישג האפשרי, כולם חגגו. מהקיבוץ של ברייהודה קיבלתי מכ"תב בנייריק, מילדה שהוריה הם חברי מפלגתו ולא מפלגתי. המספר איך הילדים קפצו ממיטותיהם והתרגעו על הגדולים שלא העירו אותם לפני-כן, ואיך פרצו במחול בחדר-האוכל יחד עם הגדולים; איך חגגו את הנס הגדול של האישור הבינלאומי שניתן לתקומת המדינה היהודית. וזהו תשובתנו לשאלה „הצנועה" הזאת: מי שמכם?

אילו כל הגורמים הנוגעים בדבר, אלה שנתבעו על-ידי עצרת א"ם בגוף ההחלטה לתת יד לביצוע ההחלטה הזאת, אילו נתנו אז את ידם, היינו אנהנו נתבעים לחתום, ואף אמנם היינו חותמים, מהסכמת העם כולו, על התחייבות האומרת כי אנחנו מסתפקים ב-55% של שטח הארץ. אילו קמה אז מדינה ערבית נפרדת בארץ-ישראל המערבית ואילו הם הודיעו שהם מוכנים להסתפק בשלהם וצריך היה לשים את הגוש-פנקה של העם היהודי על כך, היתה הגושפנקה הזאת מושמת על דעת הרוב המכריע של העם. מה היה קורה אילו אותה מדינה ערבית מעל שהיתה קמה ב-45% משטחה של הארץ, היתה מחליטה להתאחד עם מדינה ערבית שכנה? אמנם ההחלטה הייבה את המדינה הערבית לזיקה מסויימת למדינת-ישראל, כשם שהיא חייבה את המדינה היהודית לזיקה מסויימת אליה, על-ידי גג שצריך היה להיבנות מעל שתיהן ושמו האחדות הכלכלית או הברית הכלכלית. אבל בכל זאת הריבית נתן ניתנה לכל מדינה לחוד, ואי-אפשר היה להכריח את המדינות האלה להיכנס תחת חגג הזה; המדינות היו צריכות להיכנס מרצון תחת חגג הזה, ורק אילו נכנסו מרצון היתה זכות קיום לאותו חגג. מה היה אילו החליטה אותה מדינה ערבית נפרדת להצטרף למדינה ערבית שכנה? מה היה אילו החליטה לכרות

לעצמי שום זכות ושום סמכות מוסרית להבטיח שלום לציבור הבורחים, אבל אמרתי — והשתדלתי לאמור זאת בדברים שאינם משתמעים בשני פנים, וגם חברי אמרו זאת — כי מגמת מפלגתנו בממשלה, אם נשתתף בה, תהיה חתירה לשלום. אם נגיע למטרה זאת או לא — איננו יודעים, כי אין אנו קבלנים להצ'חות; אנו קבלנים רק למאמץ, אבל מגמת-פנינו לא תהיה חידוש המלחמה, אלא ביטוס השלום למען מפעל קיבוץ-גלויות ולמען הציבור ההישגים הכבירים והעצומים שזכה להם העם היהודי בדורנו על-ידי הקמת מדינת-ישראל זו, כמות שהיא. איני יודע מה הבטיח ובמה דגל באותה מלחמת בחירות חברי הכנסת בגין, אני מוכרח להודות שלא התעניינתי בנ"אומי. איני יודע אלא קרא למלחמה, אבל בין אם קרא למלחמה ובין אם לא קרא למלחמה ורק הסתפק בשלי-לת השלום, תוצאות הבהירות הוכיחו משהו. המפלגה שיש לי הכבוד להשתייך אליה ואשר היא שותפת לממשלה הקיימת, מונה 48 חברים בכנסת, וזה, כמ"דומני, פי 3/2 ממספר המקומות שזכו בהם חברי-הכנסת בגין וחבריו. המדיניות הזאת אינה מדיניות מפלגתית בלבד, היא מדיניות הממשלה, היא מדיניות מוסכמת על דעת כל המפלגות היושבות בממשלה הזאת. השותפות בין המפלגות האלה אינה שותפות של תמול שלשום, קדמה לה שותפות של המפלגות האלה ושל הזרמים האלה ערב ייסוד המדינה ובימי מאבק על הקמת המדינה. יש טעם היסטורי לכך שזויה השותפות שזכתה לרוב דעות במדינה לאחר שהוקמה, והיא עומדת כיום ליד ההגה. אמנם היא מושיטה יד — ואני טוח שחברי ראש-הממשלה לא אסף את ידי אשר הושיט — היא מושיטה יד גם לחוגים אחרים ולמפלגות אחרות להשתתף בנשיאת המשא הכבד, אך השותפות הזאת כשלעצמה מספיקה, והיא מלוכדת על יסוד מדיניות מסויימת.

מדיניות זו הביאה לידי ייסוד המדינה ומדיניות זו מקיימת את המדינה כיום. למרות כל הקשיים העצומים. אם נזרקת מעל הדוכן הזה קריאת התגר: „מי שמכם?" התשובה היא: העם! בראש וראשונה העם היהודי שאישר על-ידי נבחריו — אותם הנבחרים שיש לו; אין לו אחרים ולא היו לו אחרים — את המדיניות שקבעה את דבר השגת מדינה יהודית בדורנו, אם לא בכל הארץ, או לפחות בחלק ממנה, בחלק גדול ככל האפשר. המדיניות הזאת אחת את המטרה הזאת כמ"טרה מיידית, דחופה, בחיי הדור הזה ולרכה לקראתה את כל כוחות העם.

חברי-הכנסת בגין נכשל עוד בסילוף אחד, כאשר אמר, כי הקונגרס הציוני האחרון אסר עלינו את מתן ההסכמה לחלוקה. התייפך מזה הוא האמת. נעשה נסיון על-ידי סיעות ועל-ידי אישים להביא לידי החלטה לטה כזאת, אך הנסיון הנה נדחה במפורש. לעומת זאת, אחרי שוועדת אונסקופ הגישה את תכניתה, נתקיים בציריך כנס של הוועד הפועל הציוני, שהיה מורכב מנבחריו אותו הקונגרס ושימש כבואת אותו הקונגרס. שם אמנם נעשה נסיון על-ידי סיעות המהוות כיום את מפלגת הפועלים המאוחדת ועל-ידי תנועה שנקראה אז התנועה הרבינוניסטית, אשר יש קירבה ידועה ושלטת יחסים ידועה בינה לבין סיעת היריות כאן, לחבל בהודמנות ההיסטורית, אולי היחידה לעם

משימות היסטוריות ועלינו להשקיע את כל מרצנו בהן, אמנם, אם ייתתם מחר שלום עם מישור, לא אציע לשרי-הבטחון, ואני בטוח שאיש לא יציע זאת. להפחית את גודל הצבא ולקמץ כסף מתקציב הבטחון, אם גם הכסף יהא דרוש למטרות בוערות של בנין ופי" תוח, אנו נעמוד על המשמר, אבל נדע שחלה תמורה. אם רק יש לאל ידינו לשבור את ההסגר, עלינו לעשות זאת.

מה כל הלעג והקלס הזה לחתימה ולפיסת נייר? האם עמנו רשאי כך להתקלס בחתימה ובפיסת נייר? האם אין ערך לאותה פיסת נייר ששמה הסכם שביי תתנשק עם מצרים, עם עבר-הירדן עם הלבנון או עם סוריה? היש ערך לחתימת אלה, או אין להן ערך?

יוחנן בדר (תנועת החרות):

לחתימתו של עבדאלה אין כל ערך.

שר-החוץ מ. שרת:

ובכן, אין לך מושג מהדבר שאתה מדבר עליו. אמנם, אין זה הנושא היחיד שאתה מדבר בו ואינך יודע מה אתה סו. מי שאומר שאין ערך לחתימת הצד שכנגד, אינו יודע מה הוא סו. ואם בכלל יש ערך לדבריו, הרי הוא חותר תחת נכס כביר-ערך של המדיניות הישראלית ושל מצב הבטחון בארץ.

מנחם בגין (תנועת החרות):

הרי הם מאיימים בסיכוב שני על אף החתימות. הרי ראש המטה הכללי מדבר בכל יום על הסיכוב השני על אף החתימות.

שר-החוץ מ. שרת:

האם אני מציע לפרק את הצבא?

אנו מוכרחים לעשות את כל המאמצים לחרוג מה-הסגר, אך אין זה אומר להתפרק מנשקנו. אלמלא היה כל ערך לדבר זה, מה כל המרקהה שקמה בתוך המחנה הערבי סביב השאלה אם לעשות שלום עם ישראל או לא לעשות, אם לכרות שלום נפרד או שלום מקובץ ומלוכד? האם היתה קמה מרקהה כזו אילו לא היה כל ערך לחתימה?

חבר הכנסת בגין עקר פסוק אחד ממשבצתו בתוך תזכיר שהוגש עליידי משרד-החוץ בשם מ"מ שלת ישראל, על זה שאין לנו תביעות של טריטוריה כלפי עבר-הירדן. אמרנו במפורש שאנו מקבלים את קווי שביתת-הנשק כיסוד להסדר קיים ואיננו תובעים חלקי טריטוריה, אבל במדיה שחבר-הכנסת בגין ניסה להלך אימים על הכנסת לגבי ויתור על זכויות ומקרי מות קדושים, הרי הדברים הם להד"ם. מעולם לא יי תרנו, והודענו שאין אנו מוותרים, ושום צד אין לו ספק שאיננו מוותרים על חלקנו ועל זכויותנו בעיר העתיקה שבירושלים. אם חבר-הכנסת בגין רוצה לצאת לרחיב בסיסמה של תביעת הר הבית, הרחוב לפניו, בעצם, הוא כבר יצא לרחוב. ישנו מספר די גדול של אנשים המטיילים בשבת אחרי הצהריים ברחובות קריה ואפשר לצעוק באזניהם. אני מציע לחברי ולחברים אחרים ללסוך על הרחוב היהודי. סילון הרחוב לא יעביר אותו על דעתו.

מר ספיר אמר שמשרד-החוץ שוב נכשל בחוסר ראיית הנולד.

ברית הגנה עם איוו מעצמה זרה, עם אנגליה או עם מעצמה אחרת, והדבר הזה לא היה לרצון למדינת ישראל? בלי כל ספק זה היה יוצר בעיות. גם עכשיו אנו עומדים בפני הבעיה הזאת. אבל באיוו מצב אנו עומדים כיום בפני הבעיה? אנו עומדים לפני כיום, כש-80% משטח ארץ-ישראל המערבית הם נחלת מדינת-ישראל, כשצילה של הברית הכלכלית, עם כל ההגבלות המוררות ומרחיקות-לכת שהיא באה להטיל על ריבונותנו ועצמאותנו הממשית — נעלם כלל, כשנמל חיפה בדינו, כשיפו היא שלנו, כשרכבות וכבישים ברשותנו היחידה, כששדה-התעופה בלוד הוא לגמרי שלנו. במצב זה אנחנו עדיין עומדים בפני בעיה ש-20% של הארץ — אולי כמה עשיריות של אחוז יותר מ-20%, סופחו למדינה ערבית שכנה. לא אגור פה לתוך ויכוח על תנאי שלום עם עבר-הירדן. התנאים האלה אינם עומדים עדיין לוויכוח. אמרתי פעם שזוהי ביצה שלא נולדה והמצב הוא עדיין כזה. אבל אני מוכן להתווכח על המדיניות השלום עם עבר-הירדן. את הוויכוח הזה עלינו כבר פעם, פעמיים ושלוש ונעלה ביחס אליו הכרעה.

אמרנו, ראשית, שאנו מוכנים לשלום עם כל שכ-נינו. אנו מעדיפים משאומתן לשלום עם כל אחד ואחד לחוד, אבל איננו מוציאים אף אחד מהכלל. שנית, אמרנו, אנו מקבלים את קווי שביתת-הנשק כיסוד לשלום, כיסוד להסדר הטריטוריאלי הסופי. זאת אמרנו ואנו עומדים על כך, תמיד הבאנו בחשבון אפשרות של תיקונים הדדיים ותמיד שילבנו הערה זו בתוך הניסוח, אבל אמרנו שאנו מקבלים את הסכמי שביתת-הנשק כיסוד.

חבר-הכנסת בגין שאל: מה כל החפזון הזה, לטם מה הריצה אחרי השלום, ודוקא עם עבר-הירדן? אינני יודע אם השלום עם עבר-הירדן יהיה הראשון; אינני יודע אם יהיה שלום בכלל; אינני יודע מתי יהיה שלום; איננו מתחרים בנבואות. אנו נתבעים לקבוע מדיניות, זאת אומרת לא לנחש מה יהיה, אלא לחשוב מה עלינו לעשות ומה נעשה מחר-מחרתיים. אינני יודע עם מי יהיה שלום קודם, עם מי יהיה שלום אחר-כך, מה שאני יודע הרי הוא זה שאנו מקפידים כיום שלשלת של הסגר, כוחנו אתנו לשאת הסגר זה. אם מישור חשב כי כלי-כך בנפשנו הדבר לפרוץ את ההס-גר ויהי מה, הרי כבר נוכח בטעה; אם מישור עודנו סבור כך, הריהו עתיד להיווכח בטעותו — בין אם זה חל על המדינות השכנות הנוגעות בדבר באופן ישיר ובין אם זה חל על מעצמה זו או אחרת שבנסיבות אלו או אחרות מנסה להשפיע עלינו.

אם ההסגר יארך — יארך, אנו נחזיק מעמד; אם הסגר זה ייהפך למצור — נעמוד בפניו; אם המצור יסתיים בנסיון פריצה — אולי נקדים ונפרוץ. על-כל-פנים, אם ניסו לעבור ממצור סביל להתקפה פעי-לה ולהבקיע מחדש את החומה ולהרוס פנימה — נשיב מלחמה שערה, ואנו בטוחים שכוחנו אתנו לה-שיב מלחמה שערה. תוצאות הנסיון השני, אם ייעשה, לא תביישנה מבחינתנו את תוצאות הנסיון הראשון ואולי עוד תעבורנה עליהן. כל זה יהיה ביום עברה, ביום נסיון. אבל אין זו תשובה לשאלה מהי מדיניותנו וכמה אנו מעוניינים. איננו מעוניינים להגיע לנסיון כזה; אנו מעוניינים בשלום וביציבות, כי יש לנו

— סיפוח האזורים הערביים שממערב לירדן לממלכת-הירדן ההאשמית (ספיר, שרת, רזיאל-נאור, בגין) —

יוסף ספיר (הציגונים הכלליים):

אמרתם רק שהוא טעה בהערכת הכוחות הפועלים עכשיו.

שר-החוץ מ. שרת:

ובכן, אמרתם שהוא נכשל באי-ראיית הנולד במי-דה שטעה בהערכת הכוחות הפועלים עכשיו. הוא אמר שלא ראינו את הנולד לגבי החלטת בינאום ירושלים, ועכשיו נכשלונו שוב, והדבר בא כהפתעה. אינני יודע אם זה בא כהפתעה.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החרות):

זאת אומרת, שהיתה הסכמה מראש לכך.

שר-החוץ מ. שרת:

אני עוד אגיע לכך.

הודעתם שאנו אמרנו, כי אנו מוכנים להסכם על יסוד קווי שביתת-הנשק הקיימים. יחד עם זה אמרתם, שכל זמן שאין הסכם, השאלה פתוחה, אינה מחייבת, והצד שכנגד חייב לדעת זאת, ואיננו יכול לשלוט בענין זה.

חבר-הכנסת ספיר מציע לנו לצאת לתעמולה באומות המאוחדות בענין זה. אם חברי-הכנסת ספיר אמר זאת, חזקה עלי ששקל היטב את הדבר, והצעתו מבוססת על ראיית הנולד, ראייה נוקבת ומרי-חיקה מאד.

חבר-הכנסת ברי-הודה האשים אותנו, לא פחות ולא יותר, בזה שהכנסנו את האימפריה הבריטית חזרה; וחבר-הכנסת בגין, — ואולי יהיה זה שוב בר-יהודה — אמר, שהכנסנו את האימפריה ממש לשערי הבית הזה. אני מחזיק טובה לחבר-הכנסת בגין על שאמר —

מנחם בגין (תנועת החרות):

אם אמר זאת ברי-הודה, אני מסכים לו.

שר-החוץ מ. שרת:

אני מחזיק טובה לחבר-הכנסת בגין, אשר העמיד את הכנסת על העובדה שלגבי החוזה הבריטי לא נפל כאן שום דבר חדש. עובדה זו אינה ממצאת במשהו את חומרי הענין. אבל קודם-כל יהיה נא ברור שלא נתחדש דבר. יושבים פה חברים שאינם מתמצאים בפרטי הענין; הדברים נשמעים באזני הציבור, ומחר יקראו אותם חברי מדינת-ישראל ובכל העולם. צריך להעמיד את הדברים על דיוקם. הצטיטה שהביא חבר-הכנסת בגין היא נכונה ומדויקת, ולקוחה מתוך הנסח פח לחוזה, סעיף ראשון סימן ב'. לא אחזור על הציטיטה. חבר-הכנסת בגין קרא אותה. הסעיף נותן רשות לכל אחד משני הצדדים להזמין את חברו להכניס את צבאותיו לתוך שטחו, או לשטח הנמצא תחת שליטה-תו — לא היתתי אומר שיפוטו, וגם לא פסקחה, אלא שליטתו. זהו התרגום הנכון. תאריך המסמך הזה הוא 15 במאי 1948, זאת אומרת לפני שנתיים וחדישים. אני חיים במצב כזה שנתיים וחדישים. במשך שנתיים אלה יכלה הממשלה של הארץ השכנה להזמין את הצבא הבריטי לכל מקום שהיא נמצאת שם. בין בת-חום ריבונותה ובין בתחומים שהיא מחזיקה בהם. אינני יודע אם תעשה זאת, אינני יודע מה יהיה מחר. כיום ישנה הודעה שאין כוונה לעשות זאת. אבל

מבחינת הזכות לעשות זאת לא נשתנה דבר. הזכות היתה קיימת ועומדת.

כשהממשלה הבריטית הזכירה את הענין הזה בהודעתה לפני ימים אחדים, ב-27 באפריל, בבית-הנבחרים — נקטה נוסח מדוקדק מאד. היא הודיעה שהיא משתמשת בהודמנות זו כדי להצהיר, שהיא רואה את כל סעיפי החוזה של הברית בין אנגליה ועבר-הירדן מ-1948 כנתינים להיות מחויילים על כל השטח הכלול באיחוד החדש. בכלל זה שטח הסיפוח. הם לא הודיעו דבר חדש, אלא השתמשו בהודמנות כדי להגדיר מצב קיים. כך יש לקרוא את הפסוק, וכאלה היו ההסברים שקיבלנו.

אינני יודע כיצד מיישבים את נושנות העובדה הזאת עם הרעשה עולמית, כאילו הדבר חולל מהפכה. כלום דעתנו נוחה מזה? דעתנו מאד לא נוחה. הקירבה הזאת אינה נוחה לנו ואינה רצויה לנו; היא מקור של דאגה תמורה בעינינו, ואת הדאגה הזאת הכענו. היו לנו דברים עם ממשלת הוד מלכותו הבריטית בענין זה, וקיבלנו הודעה שאין כוונה להקים בסיסים בימי שלום. הודעה זאת פורסמה כהודעה רשמית, אך לא הסתפקנו בה והעירונו עליה מה שהעירונו. אנו סבורים שהדבר מחייב אותנו לעמוד על המשמר. כשם שמחייבת אותנו לעמוד על המשמר המדיניות שנקטה הממשלה הבריטית בענין אספקת נשק לארצות מסור-יימות במזרח התיכון; כשם שמחייבים אותנו הדין שאנו שומעים, הדין רשמיים למחצה או בלתי-רשמיים על יחסה של הממשלה הבריטית לשאלה של שלום נפרד או שלום מלוכד, לעמוד על המשמר. בינינו ובין הממשלה הבריטית נפלו דברים בומן האחרון, מהם דברים חיוביים. ההסכם לחיסול החשבונות הכל-כליים הוא הסכם שכל אחד משני הצדדים תרם לו משהו בגדר של יתור מסויים, הסכם שהוא בתוצאות-תיו הוגן ומניח את דעתנו. אנו רשאים להעריך אותו בכללותו, בידענו היטב שהסכם זה הוא תוצאה של מיקח ומתן, ולא תוצאה של תכתוב, ואנו מעריכים אותו בסיופוק. ציינו בסיופוק גם את ההכרה דה יורה, זהו צד חיובי. יחד עם זאת התרענו על הסכנה הכרוכה בסעיפים האחרים של המדיניות הבריטית, כפי שהיא מתגלה כלפינו.

העמדנו את דעת הקהל שלנו ואת דעת הקהל העולמית על גילויי-מדיניות הגורמים לנו דאגה תמורה ואשר אנחנו רואים בהם סתירה ולא סיוע לענין של שלום ויציבות במזרח התיכון. בענין זה אנו עומדים על המשמר במידת יכולתנו. ואכן, לטעון שאנחנו הת-פשרנו ללא תגובה, זהו סילוף — אני ארשה לעצמי לומר: והיי, מבחינה מדינית, אינולת, והאופוזיציה משיגה את ההיפך הגמור מכוונתה המוצהרת אם היא מסלפת את עמדת הממשלה בענין חיוני זה.

מדיניותנו בעינה עומדת. זוהי מדיניות המכוונת לעשות מה שתלוי בנו כדי לחרוג מההסגר וכדי להפ-נות את מהלך הענינים סביבנו במזרח התיכון מפסי-מלחמה לפסים של שלום. אין כל בטחון שהדבר יושג ולא ננסה לנחש מתי יושג הדבר; עד שיושג אנחנו מצוים לעמוד במלוא האון (אלף קמוצה, זיין צרויים) זאת חייבים לדעת כל אויבינו וכל המתנגדים לנו אבל צריך שיהא ברור מדיניותנו מהי. עלינו לקמיע את המטרה וללכת לקראתה בעינים סקוחות.

נתן ילין-מור (הלוחמים) :

כנסת נכבדה, כלפי המתנגדים למעשה השוד של עבדאללה בשם העקרון הראשוני של שלימות המולדת, יכולים המשלימים עם הגזל לטעון טענה הגיונית, לכאורה: מה הרעש שאחם מקימים על הסיפוח של שכס ועיין-גנים, תולכרם ויריחו ל"מלכות" עבדאללה? הרי לדידכם אין שטחים אלה שונים במ"א אומה משטחו של עבר-הירדן המזרחי. האין ההתנגדות המיוחדת למעשה הסיפוח מחלישה את תביעתכם על נחלת ראובן, גד וחצי המנשה?

אמנם, מודה אני כי יש מן ההגיון בטענה זו. על כן מוצא אני לחובתי להזכיר לכנסת — על אף הלעז שהוציא חברי-הכנסת הארגוני בעל הנוער וה"צבא העברי — שקם דור בארץ, אשר בשבילו הירדן איננו גבולה המזרחי של המולדת, כשם שהקו "הפורטוריסטי" העובר בתחומי ארץ-ישראל המערבית וה"הותם את תחומי הכיבוש הארעי של עבדאללה איננו גבול. בשביל הדור הזה מדינת-ישראל איננה זהה עם המושג מולדת, הוא רואה בה אך מכשיר להשגת החירות למולדת כולה, הגדולה והרחבה, בגבולותיה הטבעיים. רק מולדת זו תרכז את מיליוני בני-העם הפזורים ובה יעלה העם החפשי לפסגות חדשות ב"צירתו הרוחנית והחמיתית, התרבותית והכלכלית. ה"גשה זו היא שרשית ואיתנה, וכל עובדה הנוגדת לה לא תהא שרירה ולא תהא קיימת.

הדיון על הסיפוח איננו, איפוא, על זכותו של עבדאללה-שגורש על-ידי איבן-סעוד ממדבר ערב-לשלוט על שטח גדול יותר או פחות של מולדתנו. מבחינה היסטורית ומבחינה עקרונית אין מקום לדיון כזה. כל שלטונו של עבדאללה משתרע על פני שטח גזול, גם ממזרחו של הירדן וגם ממערבו.

הדיון הוא בעצם אך ורק על עמדתה של ממשלת-ישראל כלפי שלטונו של עבדאללה וכל הכרוך בו, ועמדה זו אינה אלא שפך אור חדש על התנכרותה של הממשלה לעקרון של שחרור המולדת, ויש בה כדי להעמיד שוב את הציבור על הדרך לקראת השואה, שעליה העלו את מדינת-ישראל מנהלי מדינות-ההוץ שלה.

הסיפוח לא בא במפתיע. הכל ידעו כי עבדאללה רוצה בו ושואף להגשימו. הכל — ודאי גם המדינאים הישראליים, הסובלים כרגיל מקוצר-ראות. ותפקידה של מדינות-החוץ ראויה לשמה בכל מדינה וארץ היא קודם כל: למנוע את גידולם של השכנים מבחינה טריטוריאלית. למנוע את התאגדותם למבנים מדיניים גדולים יותר, המסכנים את בטחונה של המדינה הא-מורה.

אפשר היה איפוא לקוות, שמשרד-החוץ הישראלי, משעמד על הסכנה של גידול שלטונו של עבדאללה, יזהיר השכם והערב, שכל נסיון של סיפוח ייחשב כפעולת-איבה, ויהא צפוי לתגובה מתאימה מצד מדינת-ישראל וצבאה. האם עשה זאת משרד-החוץ שבקריה אשר בשפלה? לא! בגלוי מילא פיו מים, ומה שעשה בסתר אין אני יודעים. אך ודאי הוא, שעל עבדאללה ידע והיה בטוח, כי מצד מדינת ישראל לא תבוא שום תגובה על מעשה הגזל החדש. יתירה מזו: היה לו יסוד להיות בטוח, כי משרד-החוץ בקר-

יה יראה של מעשה זה בעין יפה. רק מפני בטחונו זה העזו להמרות את פיו של החבר הערבי.

קשה להבין את הסיבות שהניעו את משרד-החוץ בקריה לקדם בשתיקתו הגלויה את הסיפוח. לפעמים חוסר-התועלת, העדר-התבונה והסכלות שבצעד מסויים גלויים הם כליכך, עד שאי אתה יכול להבין, כיצד יכולים אנשים מבוגרים, שאינם עמיה-ארצות כלל, לליקוט בכל אלה. וליקוי-התבונה במקרה זה איננו פחות מליקוי-המוחין של "גיבורי-מינכן" המפורסמים. אין למצוא פירוש אחר לאותו ליקוי-מאורות, אלא באהבה המסורתית, אהבה שאינה תלויה בדבר, שבין אנשי הסוכנות היהודית לשעבר לבין האמיר לשעבר בח"ש טהה של בריטניה; אהבה, שאף-על-פי שהשביעה את אנשי הסוכנות מרויים בלי די, עוד הם שטופים בה ונהרות לא יכבוה. כי אם לא כן — כיצד להסביר את המאמצים העיקשים, הבלתי-פוסקים, להגיע לידי שלום עם עבדאללה דוקא. אף-על-פי שידוע גם ידוע, כי חוזה עמו מרחיקנו מאפשרות של הסדר היחסים עם מדינות אחרות בשכנותנו, אשר השלום עמיהן כדאי יותר? כלום לא ברור וגלוי הוא, כי תמורת השלום עם עבדאללה אנו חייבים לשלם מחיר שאין בידינו לשלמו — לוותר על מרבית שטחי מולדתנו? כלום לא ידוע הוא, שמכל הליטים שבשכנותנו הוא היחיד, שאין לו אף שעל אומה משלו תחת שלטונו, כי כל "מלכותו" גזל היא? האם לא היינו משיגים הישגים חשובים ורצויים יותר, אילו הושקעו מאמצים לעשות שלום עם מצרים, שאוכלוסייתה מגיעה לעשר רימ מיליון, ושמחת לשכבה הדקה של חוגים מכר רימ חותרים וזמים. החדורים רצון לפרוק עולו של אימפריאליזם? סוף רצועת-עזה יותר משהיא ח"ר נית למצרים, היא בשבילה בבחינת תוספתו, מע"י עיור, שאין בו תועלת והוא שמור למצרים לרעתה.

משרד-החוץ בקריה הוציא את "השלום עם יש-ראל" לשוק המזרחי למכירה פומבית ככלי אין חסך בו. אך מור מכל מזור: לא כל המרבה לתת יזכה בחפץ הזה, אלא המרבה לקחת. מכירה פומבית כזאת לא היתה עוד בשום מקום בעולם. מטופקני אם פורצי-הדרך בעמקאיילון, אם הגופלים בגיבורים בשערי עיין-גנים — נתנו יפוי-כוח למישוהו למכור כך את דמם.

עבדאללה הבין היטב את עמדתו של משרד-החוץ בקריה, והוא עשה את מעשה הגזל. כיצד הגיבה על כך ממשלת-ישראל לאחר מעשה? ההודעה שנתפריסמה מטעם ממשלת-ישראל למחרת ההחלטה ברבת-עמון, ושנקראה היום על-ידי שר-החוץ בכנסת, ראויה להיות סמל לתעודה הממיטה חרפה על מחבריה. ההודעה אומרת, כי מעשה הסיפוח "אינו מחייב בשום פנים את ישראל". "אינו מחייב" וכי סיפח עבדאללה את שכס ויריחו לישראל, שמשלתי ישראל צריכה להודיע, אם הוא מחייב אותה או לא? והרי השאלה היא אם מעשה הגזל מחייב את שטחי המולדת הכבושים, אם ממשלת ישראל רואה במעשה זה פעולת-איבה או לא? על שאלה זו משיבה ההודעה ברורות: "לא מעשה-איבה". ויתר מזה: "אנו משלימים" כי מיד מזכיר משרד-החוץ את החוזה לשב"י תת-הנשק ומודיע: "מנוי וגמור עמנו למלא אחר ההסכם בהקפדה". כלומר: אל פחד, עבדאללה, אתה

לבוזין כי גלוב'פחה ישב בחיבוק ידיים ולא יקים את בסיסו בכל מקום שימצא לנחוש ולמועיל? ההב' טחה הבריטית אינה מסוגלת לגנוב את דעתו של איש, אם אין הוא משתוקק להיות מרומה. אך לא רק ההב' טחה השלילית על איה'קמת בסיסים בימי שלום חשוד בה, השוכה יותר ההבטחה שמשתמעת מצדה השני: בסיסים בריטיים בתוך-תוכה של ארצנו בימי מלחמה.

כנסת נכבדה, בנקודה זו אין אפשרות להגביל בתיאור הסכנה. ארצנו נמצאת בנקודת-מוקד בשביל האימפריאליזם הבריטי, אין היא אלא שטח איסטרטגי להשתיית התקדמות הצבא הסובייטי במקרה של מל' המה, ובריטניה תהיה מעוניינת להפכה אז לתנית. בסי' כים בריטיים בשכם ובעין-גנים ובטול-כרם, — פירור' שם, בשלב הראשון של המלחמה, השתלטות צבאית בריטית על מדינת-ישראל, ואחר כך הפיכת הארץ כולה לשדה-קטל, הפקרתה להרס ולחרבן גמור. ערינו ומושבותינו יהיו מטרה להפצצת האווירונים של הצד' דים הלוחמים. ההשלמה עם הסיפוח היא צעד גדול לקראת הרס גמור, לקראת הפיכת ארצנו לשהמה ושאה. במקומם של סדום ועמורה שנהפכו נקווה ים-המלח, שאוצרותיו עשויים היום להעשיר את כלכלתנו. מה יבוא במקום מהפכת הארץ כולה? — אבדן תקוה, ומי יודע אם לא לעולמים.

במצב חמור זה לעיתידנו אין הצעה אחרת, אלא שהממשלה תטיל על שר'הבטחון לתת הוראות מפור' שות למטה הכללי, לסיים את מלחמת השחרור שהופ' סקה.

אני יודע כי הצעה זו לא תתקבל כיום, אך הנ' סיבות יאלצו ללכת בדרך זו, ויהיה הרכב הממשלה אשר יהיה. מי יתן ולא יהיה מאוחר מדי.

משה ארם (מפ"ם):

כנסת נכבדה, הזמן הקצר שברשותי שולל ממני, כמובן, כל אפשרות להיכנס בוויכוח מפורט עם שר' החוץ ועם דוברי מפלגת הרוב בממשלה. אסתפק על כן בקביעת כמה הנחות, כדי למנוע פירושים מסילפיים לעמדתנו, ולהבהיר מדוע אנו רואים בהרדה את מדי' ניות-החוץ הנוכחית של הממשלה כהרת אסון, המ' קרבת אותנו לא לשלום המקווה. אלא להגברת המ' תיחות המלחמתית בתנאים החמורים ביותר לנו וה' נוחים ביותר לשונאינו.

אתחיל מדברי חברי'הכנסת זלמן אהרנוביץ ופנ' חס לוביאניקר. בניגוד לדובר הממשלה המגלה תמחון והסתייגות ביחס לסיפוח ולתחולת החווה הבריטי'— עברי'ירדני גם על השטח המסופח. בניגוד לדברי שר' החוץ המגלה טפח של היסוסים ביחס לסיפוח ומכסה טפחיים של נכונות להשלים עם הסיפוח בלידת ברירה— קובעים שני חברי' מפלגת פועלי ארץ-ישראל בבהי' רות, בפשטות ובגלוי-לב ראוי לשבח: אנו מקבלים את הסיפוח, אנו משלימים עם הסיפוח —

זלמן אהרנוביץ (מפא"י):

אין זו אמת! קבל חזרה את השבחים.

משה ארם (מפ"ם):

— כיון שזוהי הדרך היחידה כיום להגיע לש' לום עם עבר-הירדן.

יכול לישון בשקט. אין אנו מתכוננים לנקוף אף אצ' בע קטנה נגד מעשיך. האם נאמר: „עבדאללה? לא! ההודעה מדברת על „ממלכת-ירדן ההאשמית“, ולא במסמך רשמי, כמו בנוסח ההסכם לשביתת הנשק; הפעם מתוך יזמת משרד-החוץ, בלי שהיה אנוס לע' שות כך אף אונס-מסיבות קל ביותר. עוד בטרם תה' ליט הממשלה שהסיפוח מחייב אותה להלכה, כבר היא מכירה בו למעשה, כי ממשלת-הירדן היא מדינה שה' ירדן שוטף בתוך תחומיה והיא משתרעת מימינו ומשמאלו.

לאחר שהממשלה העניקה את הכרתה בפועל, היא קובעת את המחיר בעד הכרה להלכה: משאו'ומתן וכריתת שלום בין שני הצדדים. עד אז השאלה נשארת לדידנו פתוחה. איוו שאלה? שאלת מעמדם של הא' זורים הערביים ממערב לירדן. מנין המונח הזה „אזורים ערביים“? באיזה מקום הוטבע מושג זה? תאמר: הוא מסתמך על האוכלוסיה הערבית השוכנת בשטחים אלה? אם זו הסיבה — הרי צדקו הג' אמין וכל שונאיישראל בטענם על שורות שנים, כי ארץ-ישראל כולה היא ערבית, כיון שהיא מאוכלסת ערבים. מונח זה ודאי נאמר על דעת הממשלה כולה, ולאחר תשובתו המפולפלת של חברי'הכנסת בורג, הייתי רוצה לשאול שוב את הזכיר הממשלה מן החזית הדתית: האם דת ישראל עשויה רק כדי להילחם בש' מה על התינוך במחנות העולים? האם רק על שחיטה כשרה ומועצות דתיות היא מצווה? האם הכינוי „אזו' רים ערביים“ לעיר דוד, לנחלת אפרים, לערבת יריחו, איננו חילול קודש חמור יותר מכל מה שאתם מתריעים עליו השכם והערב?

נראה, שהבולמוס לשלום עם עבדאללה מע' ביר על הדעת, אך מן הראוי להזהיר ולהזכיר, כי שלום זה מקרב אותנו לשואה. אינני יודע אם אמי עבדאללה או לא אמר את הדברים שנתפרסמו בשמו לפני ימים מספר בעתון „אל-מצרי“ בקהיר. אפס גלוי ויודע הוא, שאלה הן מחשבותיו ואלה תכניותיו. בעזרת מדינת-ישראל הוא מקווה לשבור את התנגדות החבר, ואז תהיה פתוחה בשבילי הדרך לדמשק, משא' נפשו של בן המדבר. משישיג את מבוקשו זה, ידבר עם ישראל בלשון אחרת. אז תהיה המדינה הקטנה הזאת מוקפת מלכות האשמית גדולה, מלכות סוריה רבתי, ששטח מדינת-ישראל מהווה כביכול את אזורה הדרום-מערבי. אולי תהיה סוריה רבתי משתרעת גם על ארס'נהריים, היא עיראק. מי יחלץ אז את מדינת-ישראל מלחצו של עבדאללה, שמשורר-החוץ שלנו מס' ייע לגדלו, לחזקו ולרוממו?

אין כל אמת בדברים הנשמעים בשיחות לחש, שהויתור הוא זמני ויחשף יום הפדות גם לטחים הגזולים, כי על שטחי הסיפוח חל החווה שבין בריט' ניה לכין עבדאללה, המקנה זכות למלך הבריטי להקים בסיסים לצבאותיו בארץ-ישראל. בסיסים אלה יהיו חר' מה שאליה יתפנף, אולי לשנים רבות, הרצון לגאול את השטחים האבודים היום.

אמנם, ממשלת בריטניה הודרזה להודיע, כי היא לא תקים בסיסים בשטחים שסופחו למלכות עבדאללה בעתות שלום. האם טרם למדנו לדעת מה ערך יש להבטחותיה, הכרזותיה והצהרותיה של בריטניה בש' עה ששוב אין הן נוחות לה? האם יש מישוה שיאמין

בבה אידלסון (מפא"י) :

זה לא נאמר.

משה ארם (מפ"ם) :

אין זה מנהגי לסלף דברי יריבים. הם אומרים כי זהו המוצא היחידי להגיע כיום לשלום של קבע, לפי חות עם מדינה ערבית אחת. הם שוללים, ובצדק, את הפתרון של הירוש המלחמה ביומתנו, ועם זה הם שוללים שלילה מוחלטת כל נסיונות המוליכים — העלולים להוליך — להחזרת שלמותה של הארץ, תוך מתן אפשרות לישוב הערבי בחלק הנותר של ארץ-ישראל להגיע לעצמאות מדינית מתוך איחוד כלכלי הדוק עם מדינת-ישראל, והם בטוחים כי הסיפוח עלול לפתור את הדרך לשלום עם עבר-הירדן. ואני כולי תמיהה.

עם כל תמיכתם ללא שיוור של החברים לוביא-י בקר ואהרנוביץ במדיניות הממשלה — כלום עד כדי כך הם מוכי סגורים שאינם מבחינים שתפיסתם „שלום בכל מחיר — גם במחיר הסיפוח“, כבר הרחיב קה את סיכויי השלום? הקלף של הסיפוח שהיה בידי שר-החץ כמחיר לשלום, כבר נשטט מידי הממשלה, והוא הביא אתו לא את השלום המקווה, אלא את נושא החרב למדינת-ישראל, את כל המסכת של הפרו-בוקאציות והמוזמות האימפריאליסטיות שזורגלו להם בשנות המאנדאט עד לימי המלחמה, הוא הביא את בויון לשערי הארץ ופתח פתח, ויפתח פתח, לתביעות וכחיטות והתחמקות מכל הסדר. מכאן ואילך כל הסי-דר, גם עם עבר-הירדן, יותנה בראש וראשונה בחש-בון הבריטי; והחשבון הזה ידוע גם לי וגם לשרי החוץ. הוא כבר מתורגם לשפה מציאותית מאד, פרו-זאית מאד, לשפה של טנקים, מטוסי דחף, מאמנים, מדריכים, ציוד ותחמושת לעבר-הירדן, ולאו דוקא לעבר-הירדן; ובמאמץ בלתי-פוסק לחבל במדינת-ישראל, הן מבחינה מדינית והן מבחינה צבאית, ול-הטיל איסור על כל נסיון להודיין ולרכוש נשק.

ואם לא נסכים לסיפוח — שואלים לוביאניקר ושרי-החוץ — האם זה לא יקום בלעדינו? ייתכן, אך יש הבדל יסודי בין השלמה עם מצב המערער את קיומנו לבין מאבק נגד המצב הזה. כבר היה זמן שריאליסטים ניסו לפסול את ערכו של המאבק ואת יעילותו והעדיפו להשלים ולהסתגל מתוך כנות, מתוך רצון ומחשבה כנה של „אולי נחכה עד יעבור זעם“. ואילו מדינת-ישראל קמה לא בזכות ריאליזם מפוכח זה, אלא בזכות החלטה נחושה לא לשחות עם הזרם אלא נגדו, עד שהורס יוסה, עברנו את השלב הראש-שון של המאבק בנשק ובכוח, של ההתקוממות נגד השלטון הכובש, אך המאבק לא נסתיים; הוא עבר לשטח מדיני כלכלי, והוא מאבק לא פחות חמור, אם גם יותר אפור, ואינו מזדקר בדראמטיות יתרה.

מהו, איפוא, הדיבור כאן על מונופול של חברי מפלגת פועלי ארץ-ישראל לרצון של שלום? האם על זה הוויכוח בינינו — על שלום? שלום — כן, השלמה — לא, שלום — כן, מתן פרס לפולש — לא, עמידה בשער — כן, עמידה על המיקח, המרחיקה כל סיכוי להגיע בתקופה הקרובה ביותר לשלימותה של הארץ — לא! אל יפחיד אותנו חברי-הכנסת ולמן אהרנוביץ

בסיכוי המונופול, שאם לא סיפוח, עלולה לקום מדינה ערבית עצמאית בחלק הנותר, שתשמש מכשיר גידי המופתי ותהיה לנו לרועץ. ודאי, אין שום גאראנטיות נתונות מראש בהיסטוריה. אם תקום מדינה ערבית — תקום רק תוך קשר ואיחוד כלכלי עם מדינת-ישראל, כי היא זקוקה לאיחוד כלכלי, שאם לאו — לא תחזיק מעמד. ולמן אהרנוביץ אמר כי זו תהיה כטפיל למדי-נת-ישראל; היא לא תהיה טפיל, אלא חוספת כוח כלכלי למדינת-ישראל. מהו, איפוא, הסבך הנחיתות הזה, המחייב לחשוב שכולם-כולם יעצבו את דמותה של המדינה הערבית ורק לא מדינת-ישראל, לא פועלי ישראל? נכון, מדינת-ישראל תכבוש ותרכוש לה הש-פעה מכרעת על עיצוב דמותה הדמוקרטית של המדינה הערבית, בתנאי שהיא עצמה תשמש מופת בגישתה היא ובתפיסתה היא ביחס לדמות המדינה הערבית.

אני מאמין באמונה שלמה שאנו, מדינת-ישראל, ופועלי-ישראל, נעמוד במבחן זה כנגד כל כוחות רי-אקציוניים, הן מעזה והן מרבתי-עמון, נגד כל טומאה אימפריאליסטית, הן מלונדון והן מווינגטון. אנו מסו-גלים נבדבבית לעם כולו שלום, אחוות עמים, כוח עמידה נגד שונאים, מסיחים ומחבלים. היתה וישנה תכונה אחת בנו, בכלנו, אשר בכוחה הגענו עד הלום-תכונת ההעזה ההיסטורית. לא, הפיקחות המפוקחת הזאת, הנרתעת מכל מכשול ומכל מניעה, המסיפה להסתגלות למצב, להשלמה — בדרך זו לא הלכה התנועה. בדרך זו לא הלכו פועלי ישראל, בדרך זו לא קמה המדינה, בדרך זו לא קם ולא יקום הסוציא-ליזם. ומה שאנו מציעים, זוהי חזרה למקור — לת-כונה שהיתה תרותה על לחות-הכרית של תקומתנו הלאומית.

באים חברים ואומרים: אתם מציעים לנו לבוא בתלונות למועצת-הבטחון, כלום אינכם יודעים שמו-ר עצת-הבטחון עלולה לערער דברים אחרים לגמרי: עצם גבולות הארץ? מועצת-הבטחון יכולה לערער גם בלעדי זאת, ואילו אני מתקומם לעצם ההנחה הזאת, שאנו יכולים להיות שותפים להשוואה מקבילה בין פולש שהתקיף אותנו וניסה להשמיד אותנו על אף החלטת א"ם, ובין מדינת-ישראל, שנלחמה על עצם קיומה, על זכותה לקיום באישור הא"ם. אני מתנגד לעצם ההקבלה הזאת, לעצם ההשוואה הזאת בין מדינת-ישראל, שקמה בסערה המלחמה, נלחמה, כבשה וביטלה החלטה שאי-אפשר היה להגשים אותה בדרך ישל שלום, ובין נסיונה להחזיר את הארץ לשלמותה — ובין הפולש, שבעידוד בריטניה ובהסכמת אמריקה מספח חלק לא-ילו ומשלב אותו בחוזה השעבוד של האימפרי-יאליזם הבריטי, והרי חוזה זה מערער גם את הבטחון בחלק זה של העולם ומגביר את המתחיות המלחמתית. מהו הפחד הזה להביא לפני מועצת-הבטחון את המזימה הזאת? מהו חשבונו הזה, „אל תנידו בגת“? מי שרצתה להגיד בגת, אומר ועושה את המלאכה הזאת, ויעשה אותה גם בעתיד. בין אם נפנה למועצת-הבטחון ובין אם לא נפנה אליה, היא לא תוכל להחזירנו אחורנית, להחלטות שבוטלו בתוקף המלחמה, כי אנו קובעים היום את דרכנו; אנו קובעים היום את עמדתנו. אם אנו צודקים — אין לנו מה לערער. חברי-הכנסת פנחס לוביאניקר אמר, שהם כבשו ואנחנו לא חרגנו מן הת-חום הזה ששמו מדינת-ישראל, מהי גזוה-שווה כוונת

נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדול, נהר פרת". מי שמאמין בברית הזאת, יודע ששום כוח אנושי, שום אדם ושום מעצמה בעולם לא יוכלו להפקיע זכות זאת, זכותנו הנצחית.

חבריהכנסת בגין פנה אלינו בשם הבטחה אלוקית ולא בשם הכוח. והיא הנותנת, ששום סיפוח לא יבטל ולא יפגום הבטחה אלוקית זו. היה זמן שהרהיבית נחרב והכובשים הרומאים שינו את שמה של ירושלים ל„איליה קפיטולינה". גם על אותו הזמן נאמר: מעור לם לא זהו השכינה מהכרת המערבי. אנו האמנו באי מונה שלמה, שהעיר הזאת שייכת לנו, גם כאשר היתה נתונה בידי צר ואויב.

ואשר למצבנו הגיאוגרפי, האם המצב הגיאוגרפי גרופי הוה, עמידת האויב בשער, הוא מצב גיאוגרפי דעכשיו, דהשתא? מראשית קום מלכות ישראל ראינו את עצמנו במצב גיאוגרפי אומלל זה. אשתמש בלשון התנ"ך, ככתוב בספר יהושע: „ואת היבוסים יושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם וישב היריב בוסים את בני יהודה בירושלים עד היום הזה". היריב סי גם הוא התמך על ההסכם של פיסחים ועוררים ובבוא היום, בזרוח השמש של דוד, היתה עיר היבוסים לעיר-דוד, לעיר-הקודש. מי אומר שבידינו להסגיר ולוותר אף על שעל אדמה אחד מן הארץ הקדושה הזאת? רק אנשים המספקים באמונת ישראל, במי שאומר — „כוחו ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" — הללו מסוגלים לכך, אך לא אנו. לכן אנו אומרים: אין כאן שום ויתור נצחי; ישנם הסכמים של בני-חמותה, לפי תנאי המקום והזמן, אבל אין חסרולום ויתור אף על שעל אדמה.

יש עוד גישה של האופוזיציה, של האופוזיציה המפ"מית. חברי מפ"ם אינם מתנגדים כל-כך לסיפוח כמו שהם מתנגדים לבעל הסיפוח. הם שמים את הדגש בעובדה, שעבדאללה, משרת בריטניה, הוא המספח את השטח הזה. אילו היה הברר להיפך — איננו רוצים לפרש בשם — ודאי שאז היה המצב שונה בתכנית, ולא היתה נשמעת כל התנגדות. עיקר הדגש אינו כאן בעבדאללה, אלא בבריטניה. קיים כאן ניגון מוק זר, של אורינגטאציה עולמית, של תפיסה מדינית של מפ"ם, שממנה נובעת התנגדותה לסיפוח זה. אם אתם אומרים, שאתם מסכימים להקמת מדינה ערבית עצמאית ביתר חלקי הארץ שאינם כלולים במדינת ישראל ולאחזות לכלכית, הרי ישנם בתוך הבית הזה רבים החולקים על הדעה הזאת ואומרים: תפסיטכם מוטעית, אינני יודע מה גרוע יותר: מדינה ערבית עצמאית בחלק אחד של הארץ, או סיפוח, ויהא זה אפילו על-ידי משרת בריטניה.

ועוד: אתם אומרים לעורר את כוחות המחר, את הגורמים המתקדמים שבתוך העולם הערבי. אולי אתם יכולים לפענח תעלומה זו? תנו לנו תאריך ונידע כמה זמן יעבור עד גילויים ומציאתם של כוחות אלה; ומה אתם מיעצים לעשות בינתיים, האם לא יסובב גלגל ההיסטוריה? מה אתם מציעים לעשות עד אז? כעת ישנם רק שני כוחות בעולם הערבי: פארוק—אבן סעוד, שמאחוריהם מסתתר השטן, המופ"ת, מזה, ומלכות בית חוסיין, מזה. במי לבחור, בזה או בזה?

זו? מעולם לא התכחשו ולא העלמנו את מאבקנו על שלמות הארץ. גירסו ארץ-ישראל עוד לפני קום מדינת-ישראל. אם אנו באים ואומרים היום שהתלונה הזאת תובא לפני מועצת-הבטחון — איננו רואים את האפשרות של עצמאות ערבית מדינית כסויט, אלא כגשר לאחדות לכלכית מחדשת של הארץ, זהו סיכוי ושאלה היסטורית, וגם אהרנוביץ, הדוגל בברית פרי עלי ארץ-ישראל בהסתדרות ובאחוזת עמים — והייתי רוצה שזה יהיה לא רק באחד במאי — צריך להיאבק על השפעתו הוא ברחוב הערבי ולעמוד בשער במלחמה הזאת. מפלגתי מוכנה להתמודדות הזאת עם כל כוח שחור ואפל, גם ברחוב היהודי וגם ברחוב הערבי. אנו בטוחים שנעמוד במבחן הזה. מאחורינו יש נסיון לעמידה במאבק להשחרור לאומים סוציאלי, אל יטילו עלינו פחדים! עצמאות יהודית נבנית לא מחורבנה של העצמאות הערבית; שתיהן עשויות להיות משיבובות וכרוכות יחד.

אברהם גולדראט (החזית הדתית המאוחדת):

כנסת נכבדה. בוויכוח זה, כמו בכל ויכוח מדיני, יש יתרון מסויים לדוברי האופוזיציה. הם משתמשים פה בשני ארגומנטים: הם מדברים גם לרגש וגם ללש, גם ללב וגם למוח, ולכל המלא כולנו משותפים. רק לפני רגעים מספר ראינו שנצרה ברית וחזית סנטימנטאלית בין חבריהכנסת ברי-יהודה לבין חבריהכנסת בגין, ושניהם אמרו: הלא האויב בשער; הוא ממש ניצב בפתח הבית. חבריהכנסת בגין השתפך ואמר: עיר-דוד נפלה לפני צר; עיר-האבות נכבשה בידי בני עוולה. הצדק אתו, אבל באשר לשיקול המדיני הקר, הרי אנו נפרדים בדעותינו: הדעה האחת אומרת שיש לתת זכות בכורה לרגש, לשפת הלב בלבד; והשנייה, שהיא דעת רוב העם ורוב הכנסת, מעדיפה לתת זכות בכורה לשיקול הקר של השכל ולפעול באשר נוצרים התנאים המאפשרים לנו לפעול.

יש להבחין בשלוש גישות של האופוזיציה. דובר הציונים הכלליים לא התנגד, בעצם, לקום הממשלתי. הוא ביקש ודרש הבהרת הענין והסבר נוסף, זהו סימן שההתנגדות לממשלה אינה מעבירה את הציונים הכלליים על דעתם ועמדתם. ויבורכו על כך. אם אפשר לכנות זאת בשם אופוזיציה, הרי אין זאת אופוזיציה לקו המדיני; אולי זוהי אופוזיציה לממשלה הזאת.

שמענו התנגדות של אנשי חרות מפני דוברם המוכשר חבריהכנסת בגין, אפשר להגדיר את ההתנגדות הזאת כהתנגדות ישראלית ואפילו פאטריוטית, מפני שנימוקיהם הם רק נימוקים של אינטרס ישראלי לפי השקפתם הם.

חבריהכנסת בגין לא הציע בעצם כל פתרון — כמו שהציע חבריהכנסת ילין-מור — אבל הוא פנה אל הרגש הדתי שלנו ואמר: איך, אתם, אנשי הדת בכנסת, יכולים להסכים להסגרת עיר-דוד בידי צר? כאילו הדברים תלויים בננו. אנו עונים לו ואומרים: מי שמאמין שארץ זו לא תינתנה לנו מפני שאנו חבריהנו, הלא שארץ זו ועודה לנו מפני הגבורה ויש ברית מפורשת, ברית בין הבתרים, שבה כתוב לאמור: „ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמור: לזרעך

ישיבה קל"ה, ט"ז אייר תש"י (3 מאי 1950)

— סיפוח האזורים הערביים שממערב לירדן לממלכת-הירדן ההאשמית (גולדראט, שפרינצק, קוסוי, רובין, מרידור) —

זיצייה המפ"מית בכנסת — הרי אנו אומרים: אנו קובי-
עים עמדה זו הנתמכת על-ידי רוב העם והכנסת, ועל
הממשלה ללכת בדרך זו.

היו"ר י. שפרינצק:

אתן להציע הצעות ללא כל הנמקות.

יונה קוסוי (מפא"י):

אני מציע את ההצעה הבאה:

"הכנסת רושמת לפנייה את ההודעות של הממ"ש
שלה בענין הסיפוח, על הערעורים וההסתייגויות
הכלולים בהם".

חנן רובין (מפ"ם):

בשם סיעת מפ"ם אני מתכבד להציע את ההצעה
הבאה:

א. הכנסת רואה בסיפוח השטחים ממערב לירדן
פגיעה:

1. בשאיפתו ההיסטורית של העם היהודי להתי-
זיר את שלמות הארץ;

2. בזכות האוכלוסיה הערבית בחלק זה של הא-
רץ, שעל סיפוחו הכריזה עבר-הירדן, לעצמאות מדי-
נית במסגרת של אחדות כלכלית עם מדינת-ישראל.

3. בתנאי חוזה שביתת-הנשק בין ישראל ועבר-
הירדן ואיום לבטחונה ועצמאותה של מדינת-ישראל,
על-ידי הרחבת תחולתו של החוזה האנגלי עבר-
ירדני מערבה מהירדן.

ב. הכנסת מכריזה שמדינת-ישראל לא תכיר ולא
תשלים עם הסיפוח, ומבקשת מאת הממשלה להגיש
תלונה למועצת-הבטחון:

1. נגד האקט הבלתי-חוקי של הסיפוח.

2. נגד החלטה השרירותית של תחולת החוזה
האנגלי עבר-ירדני על חלק של ארץ-ישראל.

ג. הכנסת מחייבת את הממשלה לא לחדש את
המשאומתן על חוזה שלום עם עבר-הירדן באם לא
יבוטל הסיפוח.

יעקב מרידור (תנועת החרות):

כנסת נכבדה!

הסיעה שיש לי הכבוד להשתייך אליה איננה
סבורה כי נושא הוויכוח של הערב, הסיפוח החמור
— סיפוח במרכאות — של חלקי ארצנו לממלכת עבר-
דאללה הוא נושא להצבעות. על-כן לא נשתתף בהצ-
בעות.

בשם סיעת תנועת החרות מיסודו של הארגון
הצבאי הלאומי הריני קובע ומצהיר:

"בחתירתה לקראת הסכם מדיני-טריטוריאלי עם
שטח הכיבוש הבריטי העקיף בארץ-ישראל המזרחית,
הקרוי "ממלכת הירדן ההאשמית", הביאה הממשלה
לידי ויתור על חלקי ארצנו ומולדתנו, לידי הסיפוח
של חלקי ארץ-ישראל המערבית, לידי הכרה הלאכה
ולמעשה בזכותה של בריטניה לקיים ולהקים בסיסים
צבאיים בשטחי ארצנו משתי גדות הירדן, ולידי בני-
דודה המוחלט של מדינת-ישראל בזירה הבינלאומית.

לעצם הדבר שקרה, נאמנים עלינו דברי הממש"ש
לה והצהרת שר-החוץ שבענין זה לא קרה שום שי-
נוי. מבחינה מציאותית ועובדתית אין הבדל בין המצב
שלפני הסיפוח לבין המצב שלאחר הסיפוח; לא קרה
דבר. ידוע שכוחו והשפעתו של עבדאללה במצבו
הנוכחי — גם לפני הסיפוח — מקורם במעצמה הב"י
ריטית, הפורשת את כנפיה עליו. הענין נשאר פתוח.
ודוקא כשטח המדיני יש לתת אשראי מוסרי לממשלה
זו יותר מאשר בכל שטח אחר. ממשלה זו הוכיחה
נאמנות בענין ירושלים, למרות שהיו כאן חילוקי
דעות בנידון זה. לפי דברי הביקורת הבלתי-מרוסנת
שהושמעה בבית הזה לאחר חתימת כל הסכם עם
איזו מדינה ערבית שהיא, היינו יכולים לחשוב שה-
ממשלה הזאת המיטה עלינו אסון, אולם סוף-סוף
התברר לנו שאין השד נורא כל כך, ובדיעבד, לאחר
מעשה, היתה כמעט הסכמה כללית לצעדה של הממ"ש
שלה.

לכן, אם שר-החוץ מכריז: תנו אמון, אנו נמ"ש
שיך את הקו בעקביות. הריני מוכן, דוקא בשטח זה
יותר מאשר בשטחים אחרים, אפילו בשטחים כלכ"י
ליים, לתת לו אשראי.

עלינו להוציא את הטוב מתוך הרע. חייב אני
לציין שהכרתה של בריטניה בישראל דה יורה --
לאו מילתא ווטרתא היא. חבר-הכנסת בגין ציטט את
"הטיימס", האומר שבולות ישראל הם גדולים יותר
מדי. אולם הוא צריך לצטט עוד פסוק באותו
"טיימס", האומר ששני כוחות של ממש ישנם במז"ח
רח הקרוב: צבא-ההגנה-לישראל והלגיון הבריטי.
הערבי. זה אומר משהו. זה מראה על שינוי בתפי-
סתם של אלה האוחזים בהגה המדיניות הבריטית,
ושינוי זה מרמז על אפשרויות חדשות בעתיד.

ישנו עוד נימוק חשוב מאד. כשאנו רואים מהי
התגובה של האויב לצעדו האחרון של המלך עבדא-
ללה, היינו מה היא התגובה של קהיר, של הנחש
הקדמוני משנת 1921, 1929, 1936 — המופתי, ושומעים
את יללת-התנין בתוך "חבר" האויבים שלנו, הרי שיש
לדבר זה משמעות מיוחדת. אני חושב שתגובתם היא
סימן טוב שבבילנו. עלינו לנצל כל פרץ העשוי
להיבעות בתוך החבר הזה. ענין היוני הוא לנו לפי-
רוץ את השרשרת מסביבנו, ובשטח זה אסור לנו
להניח כל אפשרות שהיא.

צויין בוויכוח שבעצם אין גם בדיון הנוכחי
משום חידוש רב. כל יכוח מדיני מן ההכרח שיתבסס
על הוויכוח הישן-נושן, מאז הצהרת בלפור, על הקו
המדיני שלנו. ויכוח זה התנהל — כפי שציין שר-
החוץ — לא רק בתוך ההסתדרות הציונית אלא גם
בארגונים יהודיים אחרים, שמחוצה לה. ויכוח זה,
שהוכרע בזמן הפולמוס על החלוקה בשנת 1937, קבע
את דרכי המדיניות שלנו. קו מדיני זה פירושו: אר-
רינטאציה עצמאית, בלתי-מזדהית עם איזה גוש
עולמי שהוא; לא להיתפס לקיצוניות ולא ליפול לתוך
זרועות היאוש, אלא לנצל את האפשרויות וההזדמ-
נויות הניתנות לנו באותה שעה ולחתור ליציאה
למרחב. זהו הקו הממשלתי וזהו המאנדאט הפוליטי,
הניתן לממשלת-ישראל. אם חברי-הכנסת ארם סיים
את דבריו: אנו קובעים את עמדתנו, עמדת האופר-

--- סיפוח האזורים הערביים שממערב לירדן לממלכת-הירדן ההאשמית (מרדור, וילנר, ספיר, שפרינצק) —

תפים: ההתנגדות לסיפוח והסכמה עקרונית למדינה ערבית עצמאית.

יוסף ספיר (הציונים הכלליים):

עלי למסור הודעה לא לשם העמדתה להצבעה. אנו מכריזים כי אין אנו מכירים בסיפוח שהוכרז עליו, ואנו מטילים על הממשלה לפעול בכיוון אי-הכרה בסיפוח זה.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את ההצעות שלפנינו.

הצבעה

בעד הצעת חברי-הכנסת י. קוסוי — 53

בעד הצעת חברי-הכנסת ח. רובין — 16

בעד הצעת חברי-הכנסת מ. וילנר — 2

נתקבלה הצעת חברי-הכנסת קוסוי האומרת: הכנסת רושמת לפנייה את ההודעות של הממשלה בענין הסיפוח, על הערעורים וההסתייגויות הכלולים בהן.

היו"ר י. שפרינצק:

הכנסת שמעה את הודעת סיעת חרות שאין היא

משתתפת בהצבעה, והדבר נרשם בפרוטוקול.

אין אנו מכירים, ולעולם לא נכיר, בשדידת חלקי מולדתנו על-ידי אויב ומשעבד. ארץ-ישראל כולה שלנו. הכרת הממשלה בכיבוש הבלתי-חוקי, בין אם תינתן על-ידי התימת חוזה שלום עם הכובשים, ובין בכל צורה אחרת, איננה מחייבת ולא תחייב את עם ישראל ואת הנוער העברי".

מאיר וילנר (מק"י):

הצעת מפלגת-הקומוניסטים היא:

1. הכנסת מחליטה על אי-הכרתה והתנגדותה של מדינת-ישראל לסיפוח חלקי ארץ-ישראל הערביים לממלכת עבר-הירדן:

2. הכנסת מחליטה לפנות למועצת-הבטחון בתביעה לנקוט באמצעים נגד בריטניה ועבר-הירדן על מעשה הסיפוח הבלתי-חוקי של חלק ארץ-ישראל לעבר-הירדן, המהווה בסיס בריטי:

3. הכנסת מחליטה לתמוך במלחמת ההמונים הערבים בחלק השני של ארץ-ישראל להקמת מדינתם העצמאית והדמוקראטית, שוחרת-שלום וידידותית לישראל.

ברצוני להוסיף, שאני מבקש להעמיד להצבעה את ההצעה הזאת, אבל יחד עם זאת תצביע סיעתנו גם בעד הצעת מפ"ם, היות ויש בה שני עקרונות משור-

הישיבה ננעלה בשעה 20.00.

נספחות

סדר-היום לשיבות קל"ד-קל"ה

א. המשך הדיון על הדין-וחשבון של ועדת החוקה, חוק ומשפט.	ו. דיון על מהומות במחנות.
ב. חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון), תש"י—1950 (קריאה שניה).	ז. חוק העברת נכסים לרשות-פיתוח, תש"י—1950 (קריאה שניה).
ג. המשך הדיון בהודעה של ועדת-הכספים על תנאי חידוש העבודה של חברת האשלג.	ח. חוק נוטריונים למסמכים נכריים, תש"י—1950 (קריאה שניה).
ד. חוק גיל הנשואין, תש"י—1950 (קריאה שניה).	ט. חוק רישום פטירות חיילים, תש"י—1950 (קריאה שניה).
ה. חוק לתיקון פקודת העיריות (תיקון), תש"י—1950 (קריאה ראשונה).	י. חוק הגנת הדייר (שכירות משנה והארכה) תש"י—1950 (קריאה ראשונה).